

आयुक्त जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण

प्राधिकृत प्रकाशन

शुक्रवार, ऑक्टोबर ४, १९९६/आश्विन १२, शके १९१८

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या मालाला वेगळे पुष्ट क्रमांक दिले आहेत.

भाग चार

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम आणि महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

अनुक्रमिका

सन १९९६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १६.—महाराष्ट्र राज्यातील लहान पृष्ठे
बंदरांकरिता सागरी मंडळ स्थापन करण्याची व अशा बंदरांचे प्रशासन, नियंत्रण
व व्यवस्थापन त्या मंडळाकडे निहित करण्याची आणि त्यांच्याशी संबंधित आणि
आनुषंगिक बाबींची तरतूद करण्यासाठी अध्यादेश. ७४१-७८२

गृह विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ४ ऑक्टोबर १९९६.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. XVI OF 1996.

AN ORDINANCE TO MAKE PROVISION FOR CONSTITUTION OF A MARITIME BOARD FOR MINOR PORTS IN THE STATE OF MAHARASHTRA AND TO VEST ADMINISTRATION, CONTROL AND MANAGEMENT OF SUCH PORTS IN THAT BOARD AND TO PROVIDE FOR MATTERS CONNECTED AND INCIDENTAL THERETO.

सन १९९६ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १६.

महाराष्ट्र राज्यातील लहान बंदरांकरिता सागरी मंडळ स्थापन करण्याची व अशा बंदरांचे प्रशासन, नियंत्रण व व्यवस्थापन त्या मंडळाकडे निहित करण्याची आणि त्यांच्याशी संबंधित आणि आनुषंगिक बाबींची तरतूद करण्यासाठी अध्यादेश.

ज्याअर्थी, महाराष्ट्र राज्यातील लहान बंदरांकरिता सागरी मंडळ स्थापन करण्याची व अशा बंदरांचे प्रशासन, नियंत्रण व व्यवस्थापन त्या मंडळाकडे निहित करण्याची आणि त्यांच्याशी संबंधित आणि आनुषंगिक बाबींची तरतूद करणे इष्ट आहे;

भाग चार—१६९

(७४१)

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या बोव्ही समागृहाचे अधिवेशन चालू नाही;

आणि ज्याअर्थी, उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, कायदा करण्याकरिता, ताबडतोब कार्यवाही करणे ज्यामुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल महाराष्ट्राच्या राज्यपालांची खाती पटली आहे ;

आणि ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ खंड (१) च्या परंतुकाव्ये राष्ट्रपतीचे अनुदेश मिळविण्यात आलेले आहेत ;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३, खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्राचे राज्यपाल याद्वारे पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करत आहेत :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक

१. संक्षिप्त नाव, व्याप्ती, प्रारंभ व प्रयुक्ती.—(१) या अध्यादेशात महाराष्ट्र सागरी मंडळ अध्यादेश, १९९६ असे म्हणावे.

(२) तो संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात लागू असेल.

(३) तो तात्काळ अमलात येईल ;

(४) या अध्यादेशाच्या प्रारंभाच्या दिनांकास भारतीय बंदरे अधिनियम, १९०८ लागू १९०८ असलेल्या, राज्यातील सर्व लहान बंदरांना तो लागू होईल आणि राज्य शासनाला राजपत्रातील १५. अधिसूचनेद्वारे आणि अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा दिनांकापासून या अध्यादेशाच्या तरतुदी, भारतीय बंदर अधिनियमाच्या कलम ४ अन्वये राज्य शासनाने तो अधिनियम राज्यातील ज्या कोणत्याही इतर लहान बंदराला लागू केलेला असेल त्या बंदराला लागू करता येतील.

२. व्याख्या.—या अध्यादेशात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(अ) कोणत्याही लहान बंदराच्या संबंधात “नियत दिवस” म्हणजे, हा अधिनियम त्या बंदराला ज्या दिवशी लागू होतो तो दिवस ;

(ब) “मंडळ” म्हणजे, कलम ३ अन्वये रचना केलेले महाराष्ट्र सागरी मंडळ ;

(क) “मंडळाचा रोखा” म्हणजे, मंडळाने या अध्यादेशाच्या तरतुदीअन्वये संविदा केलेल्या कोणत्याही कर्जाच्या संबंधात काढलेली ऋणपत्रे, बंधपत्रे किंवा गोदी प्रमाणपत्रे ;

(ड) “अध्यक्ष” म्हणजे, कलम ३ अन्वये नियुक्त केलेला मंडळाचा अध्यक्ष आणि त्यात, कलम ९ अन्वये अध्यक्ष म्हणून काम करण्यासाठी नियुक्त केलेल्या व्यक्तीचा समावेश होतो ;

(ई) “गोदी” (Dock) यामध्ये, नदीच्या काठच्या सर्व गोद्या (Basins), सर्व झडपा (Locks), खोबणी (Cuts), प्रवेशद्वारे (Entrance), सफाई गोद्या (Graving Docks), सफाई ठोकळे (Graving Blocks), उतरत्या पृष्ठापातळ्या (Inclined Planes), जहाज बांधणी अगर वुस्तीची ठिकाणे (Slipways), ग्रिडीरॉन्स (Gridirons) (तपासून वुस्ती करण्याकरिता जहाजे पाण्याबाहेर ओढून ठेवण्याची उबडी जाळी), खुटवाडे (Moorings), संक्रमण छपऱ्या (Transit Sheds), वजारी, गोदामे, खुले भूखंड आणि कोणत्याही गोदीशी अंगभूत अशी सर्व बांधकामे आणि गोष्टी व त्याचप्रमाणे, बंदराचे फाटे किंवा घिती (Groyanes) यांच्याद्वारे बंदिस्त केलेला समुद्राचा भाग यांचा समावेश होतो ;

(फ) बंदराच्या संबंधात “किनाऱ्यालगतचा प्रदेश” म्हणजे, त्या बंदराच्या संबंधातील भारतीया व ओहोटीच्या मयदिच्या खुणांमधील क्षेत्र ;

(ग) “माल” यामध्ये पशुधन आणि प्रत्येक प्रकारची जंगम मालमत्ता यांचा समावेश होतो ;

(ह) “शासन” किंवा “राज्य शासन” म्हणजे महाराष्ट्र शासन ;

(भाय) बंदराच्या संबंधात "भरतीच्या मर्यादेची खूण" म्हणजे, त्या बंदराच्या ठिकाणी वर्षातील कोणत्याही ऋतूमध्ये नेहमीच्या उधानाचे (Spring tide) पाणी ज्या सर्वोच्च बिंदूपर्यंत पोचते त्या बिंदूमधून काढलेली रेखा ;

(जे) "स्थावर मालमत्ता" यामध्ये कोणतीही जमीन, मालधक्का, गोदी किंवा पूलधक्का याचर, त्यासाठी किंवा त्याच्या संबंधात वापरता येणारे धक्काभाड्याचे हक्क आणि इतर सर्व हक्क यांचा समावेश होतो ;

(के) "भारतीय बंदर अधिनियम" म्हणजे, भारतीय बंदरे अधिनियम, १९०८ ;

(ल) "जमीन" यामध्ये, भरतीच्या मर्यादेच्या खुणेखाली असलेले समुद्राचे किंवा नदीचे पात्र यांचा आणि भूमीला (Earth) संलग्न असलेल्या किंवा भूमोळा संलग्न असलेल्या कशालाही जखडलेल्या गोष्टींचादेखील समावेश होतो ;

(म) बंदराच्या संबंधात "ओहोटीच्या मर्यादेची खूण" म्हणजे, त्या बंदराच्या ठिकाणी वर्षातील कोणत्याही ऋतूमध्ये नेहमीच्या उधानाचे पाणी ज्या सर्वात खालच्या बिंदूपर्यंत पोचते त्या बिंदूमधून काढलेली रेखा ;

(न) कोणत्याही लहान बंदराचा वापर करणाऱ्या कोणत्याही जहाजाच्या किंवा होडीच्या संबंधात "नौकाधिपती" म्हणजे, बंदरासाठी, बंदर नौकाधिपती, गोदीनौकाधिपती किंवा बंदराचा बॉयंग-मास्टर या व्यतिरिक्त याकास्थिति, अशा जहाजाचा किंवा होडीचा त्या त्या वेळी प्रभार किंवा नियंत्रण असलेली कोणतीही व्यक्ती ;

(ओ) "सदस्य" म्हणजे, याकास्थिति मंडळाचा किंवा त्याच्या समितीचा सदस्य ;

(पी) "लहान बंदर" म्हणजे, केंद्र सरकारने कोणत्याही कायद्यान्वये असे बंदर म्हणून घोषित केलेले मोठ्या बंदराव्यतिरिक्त इतर बंदर ;

(क्यू) "मालक" म्हणजे,—

(एक) मालाच्या संबंधात अशा मालाची विक्री, अभिरक्षा, तो चढवणे किंवा उतरवणे, वासटी असलेला, कोणताही माल पाठवणाऱ्या, माल वेणारा, जहाजात माल चढवणारा (Shipper), किंवा एजंट यांचा त्या संज्ञेमध्ये समावेश होतो, आणि ;

(दोन) कोणत्याही बंदराचा वापर करणाऱ्या कोणत्याही जहाजाच्या किंवा होडीच्या संबंधात, कोणताही बंदर मालक, जहाज/होडी भाड्याने वेणारा, माल वेणारा किंवा जहाजाचा/होडीचा कब्जेग्राहणदार यांचा त्या संज्ञेमध्ये समावेश होतो ;

(२) "पूलधक्का" यामध्ये कोणतेही स्टेज, जिने, उतरवण्याची जागा, कठिण लहान धक्का, तरता पडाव किंवा पांटून (pontoon) आणि कोणतेही पूल किंवा त्यांच्याशी संबंधित इतर बांधकामे यांचा समावेश होतो ;

(स) "बंदर" म्हणजे, राज्य शासन भारतीय बंदर अधिनियमान्वये वेळावेळी निश्चित करील अशा मर्यादांच्या अधीन राहून हा अध्यादेश, ज्याला लागू होतो ते कोणतेही लहान बंदर ;

(ट) बंदराच्या संबंधात "बंदराचे पोचमार्ग" (Port Approaches) म्हणजे बंदराकडे जाणाऱ्या, जहाजे जाण्यासारख्या नद्यांचे आणि खाड्यांचे, भारतीय बंदर अधिनियम ज्यामध्ये अंमलात आहे ते भाग ;

(यू) "विहित" म्हणजे, या अध्यादेशान्वये केलेल्या नियमांद्वारे किंवा विनियमांद्वारे विहित केलेले ;

(व्ही) "सरकारी रोखे" म्हणजे,—

(एक) केंद्र सरकारची किंवा कोणत्याही राज्य शासनाची वचनपत्रे, ऋणपत्रे, कर्जरोखे (Stock) किंवा इतर रोखे ;

परंतु असे की, ज्यांचे मुद्दल व व्याज या दोन्हीसाठी अशा कोणत्याही शासनाने पूर्ण आणि बिनशर्त हमी दिलेली असेल ते रोखे या खंडाच्या प्रयोजनार्थ अशा शासनाने रोखे असल्याचे मानण्यात येईल ; आणि

(दोन) राज्यामध्ये त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याच्या प्राधिकारान्वये कोणताही नगरपालिका निकाय, सुधारणा बिब्वस्त किंवा बंदर बिब्वस्त यांच्याद्वारे किंवा त्यांच्यावतीने पैशासाठी काढण्यात आलेली ऋणपत्रे किंवा इतर रोखे आणि त्यांमध्ये मंडळाच्या रोख्यांचा समावेश आहे;

(इकसू) "पट्टी" यामध्ये, या अध्यादेशान्वये वसुलीयोग्य असलेला कोणताही पथकर, देणी, भाडे, शुल्क किंवा आकार यांचा समावेश होतो;

(क्ष) "विनियम" म्हणजे, या अध्यादेशान्वये केलेले विनियम;

(य) "नियम" म्हणजे, या अध्यादेशान्वये केलेले नियम;

(झ) "राज्य" म्हणजे, महाराष्ट्र राज्य;

(झ-अ) "जहाज" यामध्ये माणसांची किंवा मालाची मुख्यतः जलमार्गे ने-आण करण्यासाठी तयार केलेल्या कोणत्याही गोष्टीचा समावेश होतो;

(झ-ब) "मालवहक्का" यामध्ये, माल भरण्यासाठी किंवा उतरवण्यासाठी आणि उताळता जहाजात चढण्यासाठी किंवा जहाजातून उतरवण्यासाठी वापरता येईल अशी कोणतीही भित किंवा स्टेज आणि जमिनीचा किंवा किनाऱ्यालगतच्या प्रदेशाचा कोणताही भाग आणि त्यांना बंदिस्त करणारी किंवा लागून असलेली कोणतीही भित यांचा समावेश होतो.

प्रकरण दोन

महाराष्ट्र सागरी मंडळाची स्थापना

३. महाराष्ट्र सागरी मंडळाची स्थापना.— (१) या अध्यादेशान्वये प्रारंभानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर, शासनाला, राज्यपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, महाराष्ट्र सागरी मंडळ या नावाने संबोधावयाच्या मंडळाची स्थापना करता येईल.

(२) हे मंडळ अखंड परंपरा असलेला उपरोक्त नावाचा एक नियमनिकाय असेल, त्याचा सामाईक शिक्का असेल आणि त्याला जंगम आणि स्थावर अशी दोन्ही प्रकारची मालमत्ता संपादन करण्याचा, धारण करण्याचा आणि तिची विल्हेवाट लावण्याचा आणि संविदा करण्याचा अधिकार असेल व उक्त नावाने त्याला आणि त्याच्याबिब्वद दावा लावता येईल.

(३) मंडळाचे मुख्य कार्यालय, राज्य शासन राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे निदेश देईल अशा ठिकाणी असेल.

(४) मंडळामध्ये, राज्य शासनाद्वारे नियुक्त करण्यात यावयाचे अध्यक्ष, उपाध्यक्ष व अकरापेक्षा जास्त नसतील इतके इतर सदस्य यांचा समावेश असेल ते असे :—

(अ) मंत्री, बंदरे	पदसिद्ध अध्यक्ष;
(ब) राज्यमंत्री, बंदरे	पदसिद्ध उपाध्यक्ष;
(क) शासनाचे सचिव, गृह विभाग (परिवहन)	पदसिद्ध सदस्य;
(ड) शासनाचे सचिव, वित्त विभाग	पदसिद्ध सदस्य;
(ई) शासनाचे सचिव, उद्योग विभाग	पदसिद्ध सदस्य;
(फ) केंद्र शासनाने नामनिर्देशित करावयाचा भारतीय नौसेनेतील एक प्रतिनिधी	पदसिद्ध सदस्य;

(ग) राज्य शासनाच्या भते, पुढीलपैकी एका किंवा अधिक क्षेत्रांचा अशासकीय सदस्य; अनुभव असलेल्या व त्यात स्वतःची क्षमता सिद्ध केलेल्या व्यक्तींमधून नियुक्त करण्यात यावयाचे सहापेक्षा जास्त नसतील इतके इतर अशासकीय सदस्य; ती क्षेत्रे म्हणजे :—

(एक) बंदरे, जहाज वाहतूक, सागरी व्यावहार किंवा वाणिज्य किंवा अशा नावाचे प्रशासन;

- (दोन) अभियांत्रिकी आणि बंदरविषयक कामे;
- (तीन) उद्योग, वाणिज्य, बंदरे किंवा जहाज वाहतूक यांच्या संबंधातील लेखे;
- (चार) नौकानयन, विशेषतः गाळ उपसणी आणि जलविज्ञानविषयक सर्वेक्षण यांच्या संबंधातील;
- (पाच) व्यापार, वाणिज्य व उद्योग;
- (सहा) लहान बंदरातील कामगारांच्या हितसंबंधाचे प्रतिनिधित्व; आणि

(ह) कलम १७ अन्वये नियुक्त करण्यात आलेला मंडळाचा मुख्यकार्यकारी अधिकारी.

पदसिद्ध सदस्य-सचिव.

४. सदस्यांची अनर्हता.—पुढील कारणांवरून एखादी व्यक्ती मंडळाचा सदस्य म्हणून नियुक्त केली जाण्यास किंवा असा सदस्य म्हणून राहण्यास अनर्ह ठरेल :—

(अ) तिला केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य शासनाच्या किंवा स्थानिक प्राधिकरणाच्या किंवा त्या शासनाच्या मालकीच्या किंवा नियंत्रणाखालील एखाद्या महामंडळाच्या सेवेतून काढून टाकण्यात आले असेल किंवा बडतर्फ करण्यात आले असेल ;

(ब) नैतिक अधःपतनाचा अंतर्भाव होतो अशा अपराधावरून तिला सिद्धापराध ठरविण्यात आले असेल; किंवा

(क) ती अभुक्त नादार असेल ; किंवा

(ड) मंडळाच्या आदेशाद्वारे करण्यात आलेल्या कोणत्याही कामामध्ये किंवा मंडळाबरोबरच्या किंवा मंडळाकडून किंवा मंडळाच्या वतीने करण्यात आलेल्या कोणत्याही संविदेमध्ये किंवा नोकरीमध्ये तिचा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरीत्या कोणताही हिस्सा किंवा हितसंबंध असेल :

परंतु असे की,—

(एक) जी मंडळाशी संविदा करील किंवा मंडळाकडून किंवा मंडळाच्या वतीने जीला नोकरीवर ठेवण्यात येईल अशा कोणत्याही कंपनीमध्ये किंवा भागीदारी संस्थेमध्ये तिचा हिस्सा आहे; किंवा

(दोन) मंडळाच्या व्यवहारासंबंधातील कोणत्याही जाहिरातीचा ज्यामध्ये समावेश करण्यात येईल अशा कोणत्याही वृत्तपत्रामध्ये तिचा हिस्सा किंवा हितसंबंध आहे; किंवा

(तीन) मंडळाला व्यावसायिक कोणत्याही आर्थिक कर्जांमध्ये तिचा हितसंबंध आहे; किंवा

(चार) त्यावर मालमत्तेचा कोणताही भाडेपट्टा, विक्री, बदलावदल किंवा खरेदी यामध्ये किंवा त्यासंबंधीच्या कोणत्याही करारनाम्यामध्ये तिचा हिस्सा किंवा हितसंबंध आहे; किंवा

(पाच) मंडळाच्या मालकीच्या कोणत्याही जागेच्या किंवा मालमत्तेच्या सर्वस्वी किंवा खास वापरासाठी मंडळाशी केलेल्या कराराद्वारे किंवा अन्यथा, मंडळाने दिलेल्या कोणत्याही सायन्समध्ये किंवा हक्कामध्ये हिस्सा किंवा हितसंबंध आहे ; किंवा

(सहा) ज्या वस्तूचा ती व्यापार करते अशा वस्तूच्या, मंडळाला करण्यात आलेल्या, कोणत्याही एका वित्तीय वर्षामध्ये दहा हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल एवढ्या मूल्याच्या प्रासंगिक विक्रीमध्ये तिचा हिस्सा किंवा हितसंबंध आहे;

एवढ्याच कारणांवरून कोणत्याही व्यक्तीचा अशा कामामध्ये, कत्ताटामध्ये किंवा नोकरीमध्ये हिस्सा किंवा हितसंबंध असल्याचे मानण्यात येणार नाही.

५. सदस्यांचा पदावधी.—या अध्यादेशाच्या तरतुदीस अधीन राहून, मंडळाचे अशासकीय सदस्य शासनाची मर्जी असेपर्यंत आणि कोणत्याही परिस्थितीत तीन वर्षांपेक्षा अधिक नसेल इतक्या कालावधीकरिता पद धारण करतील.

६. मंडळाच्या सदस्यांना पदावरून काढून टाकणे.—(१) राज्य शासन, पुढील कारणांवरून सदस्याला पदावरून काढून टाकील :—

(अ) कलम ४ मध्ये उल्लेखिलेल्याप्रमाणे कोणत्याही प्रकारे तो अनर्ह ठरत असेल किंवा ठरलेला असेल ; किंवा

(ब) कृती करण्याचे नाकारील किंवा कृती करण्यास असमर्थ ठरेल ; किंवा

(क) ज्यासाठी त्यास नियुक्त करण्यात आले होते त्या हितसंबंधाचे प्रतिनिधित्व करण्यास तो असमर्थ ठरला असे शासनाचे मत असेल ; किंवा

(ड) मंडळाची पूर्वपरवानगी न घेता, मंडळाच्या लागोपाठच्या सहा बैठकींना अनुपस्थित राहिला असेल ; किंवा

(ई) लागोपाठ सहा महिन्यांहून अधिक काळ मंडळाच्या बैठकींना अनुपस्थित राहिला असेल ;

(फ) कलम १३ च्या तरतुदीचे उल्लंघन होईल अशी कृती करील.

(२) मंडळाच्या अशासकीय सदस्यास, अध्यक्षकडे आपला लेखी राजीनामा सादर करून, आपल्या पदाचा राजीनामा देता येईल. अध्यक्ष, असा राजीनामा शासनाकडे पाठवील, परंतु असा राजीनामा शासनाकडून स्वीकारला जाईतपर्यंत तो अंमलात येणार नाही.

७. नियुक्तीसाठी पात्रता.—सदस्य असण्याचे बंद झालेली कोणतीही व्यक्ती, कलम ४ अन्वये तिला अनर्ह ठरविण्यात आले नसेल तर, फेरनियुक्ती केली जाण्यास पात्र असेल.

८. रिक्त पदे भरणे.—(१) मंडळाच्या अशासकीय सदस्याचे कोणतेही रिक्त पद, ती नियुक्ती जणू काही प्रस्तुत अशाअन्वये पहिल्यांदा करण्यात येत आहे असे समजून त्याच रीतीने शक्य तितक्या लवकर भरण्यात येईल :

परंतु असे की, कलम ५ अन्वये कोणत्याही अशा अशासकीय सदस्याचा पदावधी समाप्त होण्याच्या दिनांकापूर्वीच्या तीन महिन्यांमध्ये अशा सदस्याचे कोणतेही पद रिक्त झाल्यास ते भरण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये नियुक्त करण्यात आलेला सदस्य, ज्या सदस्याच्या जागी त्याची नियुक्ती झाली असेल त्या सदस्याने, तो पद रिक्त झाले नसते तर जेवढ्या मुदतीकरिता तो पद भरणे केले असते तेवढ्या मुदतीसाठी ते पद भरणे करील.

९. अध्यक्षाची अनुपस्थिती.—अध्यक्ष रजेवर असल्याने किंवा अन्यथा अनुपस्थित असेल त्या बाबतीत उपाध्यक्ष आणि अध्यक्ष व उपाध्यक्ष या दोघांच्याही अनुपस्थितीत, राज्य शासनाकडून नियुक्त करण्यात येईल अशी व्यक्ती, अध्यक्ष म्हणून काम पाहील.

१०. मंडळाची बैठक.—(१) मंडळ, विनियमांमध्ये तरतूद करण्यात येईल अशा वेळी व अशा ठिकाणी आपल्या बैठकी घेईल व आपल्या बैठकीचे कामकाज चालविण्याच्या संबंधात, पोट-कलमे (२), (३) व (४) च्या तरतुदींस अधीन राहून, विनियमान्वये तरतूद करण्यात आलेली कार्यपद्धती अनुसरील.

(२) मंडळाचा अध्यक्ष व त्याच्या अनुपस्थितीत उपाध्यक्ष आणि अध्यक्ष व उपाध्यक्ष या दोघांच्याही अनुपस्थितीत, उपस्थित सदस्यांनी आपल्यामधून निवडून दिलेली कोणतीही व्यक्ती मंडळाच्या बैठकीचे अध्यक्षपद भूषवील.

(३) मंडळाच्या बैठकीमधील सर्व प्रश्नांचा, उपस्थित असलेल्या व मतदान करणाऱ्या सदस्यांच्या बहुमताने निर्णय करण्यात येईल आणि सारखी मते पडतील अशा प्रकरणी, अध्यक्षपद भूषविणाऱ्या व्यक्तीला दुसरे किंवा निर्णायक मत असेल.

(४) बैठकीची गणपूर्ती होण्यासाठी आवश्यक असणाऱ्या सदस्यांची संख्या ही विनियमांमध्ये तरतूद करण्यात येईल एवढी असेल आणि गणपूर्ती होण्यासाठी लागणारे सदस्य अशा बैठकीस संपूर्ण वेळ उपस्थित राहिल्याखेरीज अशा कोणत्याही बैठकीमध्ये कोणतेही कामकाज करण्यात येणार नाही.

११. मंडळाच्या समित्या.—(१) मंडळाला, वेळोवेळी, आपल्या सदस्यांमधून मंडळास आवश्यक वाटेल इतक्या सदस्यांचा समावेश असलेल्या, एका किंवा अनेक समित्यांची मंडळाने, अशा एका किंवा अनेक समित्यांकडे आपली जी कर्तव्ये व कामे सोपविलेली असतील ती पार पाडण्याच्या प्रयोजनार्थ, रचना करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये रचना करण्यात आलेली समिती, विनियमांमध्ये तरतुद करण्यात येईल अशा वेळी व अशा ठिकाणी आपल्या बैठकी घेईल व (गणपूर्तीसह) आपल्या बैठकीचे कामकाज चालविण्याच्या संबंधात, विनियमांमध्ये तरतुद करण्यात आलेली कार्यपद्धती अनुसरील.

१२. सवस्यांना देय असलेली फी व भत्ते.—मंडळाच्या किंवा त्यांच्या कोणत्याही समित्यांच्या बैठकींना उपस्थित राहिल्याबद्दल व मंडळाचे कोणतेही काम केल्याबद्दल मंडळ, अशासकीय सदस्यांना, नियमांमध्ये विहित केली असेल अशी फी व भत्ते देईल ;

परंतु,—

(अ) जो संसद सदस्य किंवा राज्य विधानमंडळ सदस्य असेल अशा सदस्याला कोणतीही फी देय असणार नाही;

(ब) संसद सदस्य किंवा राज्य विधानमंडळाचा सदस्य असणाऱ्या सदस्याला देय असणारे कोणतेही भत्ते, यथास्थिति, संसद (अनर्हतेस प्रतिबंध) अधिनियम, १९५९ याच्या कलम २, खंड (अ) मध्ये किंवा महाराष्ट्राचा विधानमंडळ सदस्य (निरर्हता दूर करणे) अधिनियमाच्या अनुसूची एक मधील नोंद क्रमांक ११ च्या स्पष्टीकरणामध्ये व्याख्या करण्यात आलेल्या पुरक भत्त्यापेक्षा अधिक असणार नाहीत.

१३. मंडळाच्या किंवा समितीच्या सदस्याने विशिष्ट प्रकरणांमध्ये मत न देण्याबाबत.—मंडळाच्या किंवा मंडळाच्या समितीच्या सदस्याचा,—

(एक) मंडळाच्या किंवा मंडळाच्या समितीच्या बैठकीपुढे विचारार्थ मांडण्यात येणाऱ्या कोणत्याही बाबीमध्ये कोणताही प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष आर्थिक हितसंबंध असेल तर ; किंवा

(दोन) एखाद्या अशीलाच्या वतीने किंवा शासनाव्यतिरिक्त अन्य कोणत्याही व्यक्तीचा किंवा शासनाच्या किंवा स्थानिक प्राधिकरणाच्या मालकीच्या किंवा निश्चिन्नाखाली असलेल्या एखाद्या उपक्रमाचा किंवा कामगार संघ अधिनियम, १९२६ अन्वये नोंदणी करण्यात आलेल्या कामगार संघाचा एजंट म्हणून किंवा मंडळाच्या कोणत्याही वर्गाच्या कर्मचाऱ्याच्या हितसंबंधनाच्या अथवा कल्याणाच्या प्रयोजनार्थ स्थापन करण्यात आलेल्या एखाद्या संघाचा सदस्य म्हणून व्यावसायिक हितसंबंध असतील तर,

संबद्ध परिस्थिती त्यास माहीत झाल्यावर ताबडतोब अशा बैठकीत तो आपल्या हितसंबंधाचे स्वरूप उघड करून सोंगील आणि अशा प्रकारे उघड करण्यात आलेल्या हितसंबंधाची नोंद मंडळाच्या किंवा यथास्थिति समितीच्या कार्यवृत्तामध्ये घेण्यात येईल आणि तो सदस्य अशा बाबीच्या संबंधातील मंडळाच्या किंवा समितीच्या कोणत्याही चर्चेत किंवा निर्णयामध्ये भाग घेणार नाही.

१४. नियुक्तीमधील दोषांमुळे कृती इत्यादी विधिअग्राह्य नसण्याबाबत.—मंडळाची किंवा मंडळाच्या कोणत्याही समितीची कृती किंवा कार्यवाही,—

(अ) त्यामध्ये कोणतेही पद रिक्त आहे किंवा त्याच्या रचनेमध्ये कोणताही दोष आहे ;

(ब) त्याचा सदस्य म्हणून कार्य करणारी व्यक्ती कोणत्याही प्रकारे अनर्ह आहे किंवा तिच्या नियुक्तीमध्ये कोणताही दोष आहे;

(क) कलम १३ चे उल्लंघन करून कोणत्याही सदस्याने कोणत्याही कामकाजामध्ये कृती केली आहे किंवा भाग घेतला आहे ; किंवा

(ड) त्याच्या किंवा तिच्या कार्यपद्धतीमध्ये प्रकरणाच्या गुणवत्तेवर परिणाम करणार नाही अशी कोणतीही अनियमितता आहे;

या केवळ कारणावरून विधिअग्राह्य ठरणार नाही.

१९५९ चा
१०.
१९५६ चा
मंडई ५२.

१९२६ चा
१६.

१५. अधिकारांचे प्रत्यायोजन.—राज्य शासनाच्या पूर्वे संमतीने मंडळे असा निदेश देऊ शकेल की अशा निदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येतील असे या अध्यादेशाद्वारे किंवा त्या अन्वये मंडळाकडे प्रदान करण्यात आलेले अधिकार आणि सोपविण्यात आलेली कर्तव्ये अशा निदेशात विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा अटीच्या व निर्बंधांच्या अधीन राहून, मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याकडूनही वापरण्यात येतील किंवा पार पाडण्यात येतील.

१६. अध्यक्षीय कर्तव्ये इत्यादी.—(१) आजारपणामुळे किंवा अन्य कोणत्याही बाजवी कारणा-मुळे प्रतिबंध होत असल्यास ते खेरीज करून मंडळाच्या प्रत्येक बैठकीला उपस्थित राहणे हे अध्यक्षीय, उपाध्यक्षांचे आणि मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे कर्तव्य असेल ;

(२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी मंडळाच्या प्रत्येक बैठकीच्या कार्यवृत्तांती प्रत शक्य तितक्या लवकर शासनाकडे पाठवील आणि शासनास ते वेळोवेळी मागवील असे अहवाल, विवरणे, दस्तऐवज किंवा अन्य माहिती सादर करील;

(३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मंडळाच्या सर्व कर्मचाऱ्यांच्या कार्यकारी प्रशासनाच्या बाबी-संबंधातील व मंडळाचे लेखे व अभिलेख यांच्या संबंधातील कामांचे पर्यवेक्षण करील व त्यावर नियंत्रण ठेवील.

प्रकरण तीन

मंडळाचा कर्मचारीवर्ग

१७. मंडळाचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी.—(१) राज्य शासन, मंडळाच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करील.

(२) मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे वेतन, भत्ते व सेवेच्या इतर शर्ती नियमांद्वारे विहित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील.

१८. मंडळाचा वित्तीय नियंत्रक-नि-मुख्य लेखा अधिकारी, अधिकारी आणि कर्मचारी.—(१) मंडळ राज्य शासनाची पूर्वमंजूरी घेऊन, नियमांद्वारे विहित करण्यात आलेली पात्रता धारण करणाऱ्या व्यक्तीची वित्तीय नियंत्रक-नि-मुख्य लेखा अधिकारी म्हणून नियुक्ती करील. राज्य शासन त्याला योग्य वाटेल अशा अटीवर व शर्तीवर अशा नियुक्तीस मंजूरी देऊ शकेल.

(२) मंडळाला त्याची कामे-कार्यक्रमे पार पाडण्याच्या दृष्टीने आवश्यक वाढतील अशी इतर पदे निर्माण करता येतील आणि अशा इतर अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती करता येईल आणि त्यांच्या नियुक्तीच्या व सेवेच्या शर्ती आणि त्यांना देय असणारे पारिश्रमिक विनियमांद्वारे ठरवता येईल :

परंतु असे की, भारतीय बंदर अधिनियमान्वये राज्य शासनाने कोणत्याही बंदरातील जहाजांचे मार्गदर्शन करण्यासाठी त्यावेळी जिला प्राधिकृत केलेले नसेल अशा कोणत्याही व्यक्तीची त्या बंदरासाठी बंदरवाटाड्या म्हणून नियुक्ती करण्यात येणार नाही.

(३) मंडळ या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ ठेवणे आवश्यक, पुरेशी व योग्य वाटेल अशी मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांची अनुसूची वेळोवेळी तयार करील व मंजूर करील आणि अशा अनुसूचीमध्ये कर्मचाऱ्यांची पदनामे व श्रेणी आणि त्यांना देण्याचे प्रस्तावित केलेले वेतन, शुल्क आणि भत्ते दर्शविण्यात येतील.

१९. मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना रजा इत्यादी देण्याचे अधिकार.—(१) कोणत्याही विनियमांच्या अधीनतेने मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांना सेवेची मुबतवाड देणे, रजा मंजूर करणे, निलंबित करणे, कामा-वरून काढून टाकणे, बडतर्फ करणे किंवा त्यांच्या सेवेसंबंधीचा अन्य कोणताही प्रश्न निकालात काढणे यासंबंधीच्या अधिकारांचा आणि त्यांचे बरोबर अशा कोणत्याही कर्मचाऱ्याच्या सेवा, त्याच्या गैरवर्तणुकीबद्दलच्या कारणावरून असेल त्याव्यतिरिक्त, अन्य प्रकारे अनावश्यक ठरवण्याच्या अधि-काराचा वापर मंडळाकडून किंवा विनियमांद्वारे निर्धारित करण्यात येईल, अशा प्राधिकाऱ्याकडून केला जाईल.

(२) पदावती, सेवेतून काढून टाकणे किंवा बडतर्फ करणे यांचा समावेश असलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे पीडित झालेला मंडळाचा कोणताही अधिकारी किंवा कर्मचारी याला विनियमांद्वारे तरतूद करण्यात येईल अशा कालावधीत आणि अशा रीतीने राज्य शासनाकडे अपील करता येईल.

प्रकरण चार

मालमत्ता व संविदा

२०. राज्य शासनाच्या मत्ता आणि दायित्वे यांचे मंडळाकडे हस्तांतरण.—(१) कोणत्याही बंदराच्या बाबतीत, नियत दिनांकापासून,—

(अ) अशा दिवसाच्या लगतपूर्वी बंदराच्या प्रयोजनांसाठी राज्य शासनाकडे निहित असलेल्या सर्व मालमत्ता, मत्ता व निधी आणि पट्टी आकारण्याचे सर्व हक्क मंडळाकडे निहित होतील ;

(ब) अशा दिवसाच्या लगतपूर्वी बंदराच्या प्रयोजनांसाठी किंवा त्या संबंधात राज्य शासनाकडून, राज्य शासनावरोबर किंवा राज्य शासनासाठी पत्करण्यात आलेली सर्व ऋण, बंधने व दायित्वे, करण्यात आलेल्या सर्व संविदा आणि करण्याची हमी देण्यात आलेल्या सर्व बाबी आणि गोष्टी या मंडळाकडून पत्करण्यात, करण्यात किंवा करण्याची हमी देण्यात आल्याचे मानण्यात येईल ;]

(क) अशा दिवसापर्यंत बंदराच्या प्रयोजनांसाठी किंवा त्यांच्या संबंधात राज्य शासनाने केलेला सर्व अनावर्ती खर्च आणि राज्य शासनाने केलेला भांडवली खर्च हा, शासनाकडून मंडळाला पुरविण्यात आलेले भांडवल असल्याचे समजण्यात येईल ;

(ड) अशा दिवसाच्या लगतपूर्वी बंदराच्या संबंधात राज्य शासनाला देय असलेल्या सर्व पट्ट्या, फी, भाडी आणि पैशांच्या स्वरूपातील इतर रकमा या मंडळाला देय असल्याचे मानण्यात येईल ;

(ई) अशा दिवसाच्या लगतपूर्वी बंदराच्या संबंधात शासनाकडून किंवा शासनाविरुद्ध दाखल करण्यात आलेले सर्व दावे आणि इतर न्यायालयीन कार्यवाह्या मंडळाकडून किंवा मंडळविरुद्ध पुढे चालू ठेवता येतील ;

(फ) अशा दिवसाच्या लगतपूर्वी, पूर्णपणे किंवा मुख्यतः लहान बंदराच्या कामकाजासाठी किंवा त्याच्या संबंधात शासनाकडे सेवेत असलेला प्रत्येक कर्मचारी हा मंडळाचा कर्मचारी होईल आणि जर मंडळ स्थापन करण्यात आले नसते तर त्याने ज्या पदावधीसाठी आणि सेवेच्या ज्या अटी व शर्तीवर ते पद धारण केले असते त्याच कालावधीसाठी आणि त्याच अटी शर्तीवर त्याचे पद धारण करील ; आणि त्याची मंडळाकडील सेवा समाप्त करण्यात येईपर्यंत किंवा मंडळ त्याचा पदावधी, पारिश्रमिक किंवा सेवेच्या अटी व शर्ती यांमध्ये योग्य तो फेरफार करीपर्यंत तो असे पद धारण करण्याचे चालू ठेवील ;

परंतु असे की, अशा कोणत्याही कर्मचाऱ्याचा पदावधी, पारिश्रमिक आणि त्याच्या सेवेच्या अटी व शर्ती यांमध्ये त्याला अहितकारक ठरेल असा कोणताही फेरबदल शासनाची पूर्वमंजूरी घेतल्याबेरीज करण्यात येणार नाही.

१९४७ (२) औद्योगिक विवाद अधिनियम, १९४७ यात किंवा त्या वेळी संमलात असणाऱ्या कोणत्याही चा १४. अन्य कायद्यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, या कलमान्वये कोणत्याही कर्मचाऱ्याच्या सेवांचे मंडळाकडे हस्तांतरण केल्यामुळे तो कर्मचारी, या अधिनियमान्वये किंवा अन्य कायद्यान्वये कोणतीही भरपाई मिळण्यास हक्कदार होणार नाही, आणि कोणतेही न्यायालय, न्यायाधिकरण किंवा अन्य प्राधिकरण यांच्याकडून असा कोणताही दावा विचारात घेण्यात येणार नाही.

२१. विद्यमान पट्ट्या, इत्यादींमध्ये मंडळाकडून बदल करण्यात येईतोपर्यंत त्या चालू राहणे.— नियत दिनांकापासून, कोणत्याही बंदराच्या संबंधातील कोणत्याही पट्ट्या, फी व इतर आकार यांची, या अध्यादेशाच्या तरतुदीनुसार त्यांमध्ये बदल करण्यात येईतोपर्यंत, अशा नियत दिनांका-पूर्वी, राज्य शासनाकडून ज्या दराने त्यांची आकारणी व वसुली करण्यात येत होती, त्याच दराने आकारणी व वसुली करण्याचे चालू राहील.

२२. भांडवल व व्याज यांची परतफेड.—मंडळ, कलम २०, पोट-कलम (१) च्या खंड (क) अन्वये शासनाकडून पुरविण्यात आलेले भांडवल म्हणून समजण्यात येत असेल अशा रकमेची शासन निर्धारित करील अशा कालांतराने आणि अशा अटी व शर्तीस अधीन राहून, शासनाकडून निश्चित करण्यात येईल अशा दराने व्याजासह परतफेड करील आणि भांडवलाचे असे प्रदान किंवा व्याजाचे प्रदान हा मंडळाच्या खर्चाचा भाग असल्याचे समजण्यात येईल.

२३. कराराद्वारे जमिनीचे संपादन करणे शक्य नसेल त्याबाबतीतील कार्यपद्धती.— कोणतीही जमीन मंडळाच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक असेल त्याबाबतीत, मंडळाने विनंती केल्यावरून, राज्य शासन, भूमि संपादन अधिनियम, १८९४ याच्या तरतुदीअन्वये त्या मालमत्तेचे संपादन करू शकेल १८९४ आणि त्या अधिनियमाअन्वये नेमून दिलेली भरपाईची रक्कम आणि त्या कार्यवाहीच्या संबंधात चा १. शासनाने केलेल्या खर्चाची रक्कम मंडळाने प्रदान केल्यावर ती जमीन मंडळाकडे निहित होईल.

२४. मंडळाकडून करण्यात यावयाच्या संविदा.—या अध्यादेशाच्या प्रयोजनासाठी मंडळाकडून करण्यात यावयाच्या संविदाच्या संबंधात पुढील तरतुदी लागू होतील :—

(अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी किंवा मंडळाने प्राधिकृत केलेला अधिकारी, हा मंडळाच्या बतीने प्रत्येक संविदा करील.

(ब) शासनाने, त्यास योग्य वाटतील अशा अटीवर व शर्तीवर पूर्वमान्यता दिलेली असल्या-बेरीज, किनाऱ्यावरील इमीशत (Water Front), लहान घऱ्हा, जलपथ (Water way) आणि त्याच्या पायाभूत तत्सम सुविधा पाच वर्षांपेक्षा अधिक मुदतीकरिता भाडेपट्ट्याने देण्यासंबंधात कोणतीही संविदा करण्यात येणार नाही.

(क) शासनाने, त्यास योग्य वाटतील अशा अटीवर व शर्तीवर पूर्वमान्यता दिलेली असल्या-बेरीज, त्यावर मालमत्तेच्या संपादनासंबंधात किंवा विक्रीसंबंधात किंवा अशी कोणतीही मालमत्ता तीस वर्षांहून अधिक मुदतीकरिता भाडेपट्ट्याने देण्यासंबंधात कोणतीही संविदा केली जाणार नाही.

(ड) मंडळाच्या बतीने संविदा करण्याचा नमुना व रीत ही, नियमांद्वारे विहित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

(ई) या अध्यादेशाच्या व नियमांच्या तरतुदीनुसार न केलेली कोणतीही संविदा मंडळावर बंधनकारक असणार नाही.

प्रकरण पाच

मंडळाकडून लहान बंदरांच्या ठिकाणी पुरवण्यात यावयाची बांधकामे व सेवा

२५. बांधकामे करण्याचा व उपकरणांची तरतूद करण्याचा मंडळाचा अधिकार.— (१) मंडळास त्या त्या वेळी अंमलात असणाऱ्या अन्य कोणत्याही कायद्यास आधीन राहून, त्यास आवश्यक किंवा इष्ट वाटतील अशी बांधकामे बंदराच्या हद्दीत किंवा हद्दीबाहेर करता येतील व अशा उपकरणांची तरतूद करता येईल.

(२) अशा बांधकामांमध्ये व उपकरणांमध्ये पुढील गोष्टींचा समावेश असेल :—

(अ) राज्यातील बंदरांमध्ये किंवा बंदराकडे जाणाऱ्या पोचमार्गावर किंवा बंदराच्या किनाऱ्या-लगतच्या प्रदेशावर किंवा बंदराकडे जाणाऱ्या पोचमार्गावरील किनाऱ्यालगतच्या प्रदेशावर मालधक्के, बंदरधक्के, गोद्या, स्टेजेस, लहान धक्के, पूलधक्के, नांगरवाडे व इतर बांधकामे व तसेच त्यासोबत सोयीस्कर अशा कमानी, निःस्सारणे उतरवण्याच्या जागा, जिने, कुंपणे, रस्ते, पूल, बोगदे व पोचमार्ग व मंडळास आवश्यक वाटेल त्याप्रमाणे मंडळाच्या कर्मचाऱ्यांच्या निवासासाठी आवश्यक असलेल्या इमारतींचे बांधकाम ;

(ब) उतारुसाठी व मालासाठी, बसेस, गतीयंत्रे (Locomotives), रेल्वेची इंजिने/डबे, छपऱ्या, हटिले, बजारी व इतर निवास व्यवस्था आणि उतारुची वाहतूक करण्यासाठी व उतरविण्यात आलेला किंवा जहाजातून पाठविण्यात यावयाचा किंवा अन्यथा माल वाहून नेण्यासाठी, स्वीकारण्यासाठी व साठवून ठेवण्यासाठी इतर उपकरणे ;

(क) लुटवाडा (Mooring) व याच्या, तराजू आणि जहाजांमध्ये माल भरण्यासाठी आणि माल उतरवण्यासाठी लागणारी इतर सर्व आवश्यक साधने व उपकरणे ;

(ड) या अध्यादेशाद्वारे, किंवा अन्यथा, या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ प्राधिकृत केलेली बांधकामे पार पाडण्यासाठी आवश्यक असेल असे, बंदराच्या किनाऱ्यालगतच्या प्रदेशाच्या किंवा बंदराच्या पोचमार्गाच्या कोणत्याही भागाचे पुनःप्रापण करणे, त्याचे उत्खनन करणे, तो बंदिस्त करणे आणि उंच करणे ;

(ई) बंदराच्या संरक्षणासाठी इष्ट असतील असे पाणी थोपवणारे बंधारे (Break water) आणि इतर बांधकामे ;

(फ) बंदर किंवा बंदराचे पोचमार्ग यांच्या अथवा बंदराचा किंवा बंदर पोचमार्गाचा किनाऱ्या-जवळील प्रदेश याच्या कोणत्याही भागाची साफसफाई करणे, तो दंड करणे, जास्त खोल करणे, आणि त्यात सुधारणा करणे यांसाठी गाळ उपासणी यंत्रे व इतर यंत्रे ;

(ग) बंदर आणि बंदराचे पोचमार्ग येथील सुरक्षित नौकानयन जेथवर राज्याच्या कामांशी संबंधित असेल तेथवर अशा नौकानयनासाठी आवश्यक असलेली दीपगळे, प्रकाशनौका, दीपस्तंभ, बोया (अडचणीत असलेल्या जहाजांच्या) शोधार्थ जाणाऱ्या नौका (Pilot Boats) आणि इतर आवश्यक उपकरणे ;

(ह) बंदरात प्रवेश करत असलेल्या किंवा बंदर सोडत असलेल्या किंवा अन्यत्र जात असलेल्या कोणत्याही जहाजाला खेचून नेण्याच्या किंवा त्याला सहाय्य देण्याच्या प्रयोजनासाठी आणि जीवित किंवा मालमत्ता वाचविण्याच्या प्रयोजनासाठी आणि कलस ३२ अन्वये उतारु किंवा माल किनाऱ्यावर आणण्याच्या, जहाजात भरण्याच्या किंवा एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजात भरण्याच्या प्रयोजनासाठी बंदराच्या हद्दीमध्ये किंवा त्या हद्दीच्या पलीकडे—यत्र ते क्षेत्रीय जलधर्मामध्ये (Territorial waters) असो किंवा अन्यथा असो—वापर करण्यासाठी असलेली जहाजे, खेचहोड्या (Tugs), होड्या, पडाव आणि लॉंचेस (Launches) व लाईटर (Lighter) ;

(आय) बंदराच्या ठिकाणी पाणीपुरवठा करण्यासाठी नलिकाकूप खोदणे आणि साधनसामग्री बसवणे, होड्या, पडाव आणि उपकरणे यांची निगा व वापर ;

(जे) आग विझवण्यासाठी आवश्यक असलेले आगीचे बंब व इतर उपयंत्रे ;

(के) साठवणसह, समुद्र किनाऱ्याला लागून असलेली जमीन ;

(ल) तरी (Ferry boats) व बंदरांच्या ठिकाणी आणि बंदरांच्या दरम्यान तर—सेवा (Ferry Service) चालवण्याची संबंधित असलेली इतर बांधकामे व साधनसामग्री ;

(म) जलविषयक अभ्यास करण्यासाठी प्रतिमाने (Models) व नकाशे तयार करणे ;

(न) जहाजे, खेचबोटी, नौका, यंत्रसामग्री किंवा इतर उपकरणे यांच्या दुस्तुतीचे किंवा संधारणाचे काम करण्यासाठी सुक्या गोद्या, जहाजबांधणी अगर दुस्तुतीच्या जागा (Slipways), बोट-बेसिन्स (Boat basins) आणि कर्मशाळा.

२६. विविधित कामे हाती घेण्याचा मंडळाचा अधिकार.— (१) मंडळ आणि कोणतीही व्यक्ती यांच्यामध्ये परस्पर संमत होतील अशा अटीवर व शर्तीवर, मंडळाला संबंधित व्यक्तीच्या वतीने कोणतेही काम किंवा सेवा किंवा कोणत्याही वर्गातील कामे किंवा सेवा पार पाडण्यासाठी हाती घेता येतील.

(२) मंडळ आणि कोणतीही व्यक्ती यांच्यामध्ये परस्पर संमत होईल अशा जास्तीत जास्त तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी आणि अशा अटीवर व शर्तीवर, मंडळाची कोणतीही जहाजे किंवा उपकरणे किंवा त्यांच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्यांच्या सेवा संबंधित व्यक्तीला उसन्या देणे लोकहिताच्या दृष्टीने आवश्यक किंवा इष्ट आहे असे मंडळाला वाटले तर त्याला तसे करता येईल.

२७. सागरी वाहतुकीच्या जहाजांना गोद्या, मालधक्के इत्यादींचा वापर करण्याचा आदेश देण्याचा मंडळाचा अधिकार.— (१) या अध्यादेशाच्या तरतुदीअन्वये कोणत्याही बंदराच्या किंवा बंदर पोचमार्गाच्या ठिकाणी उभारण्यात आलेली कोणतीही गोदी, धक्का, मालधक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का किंवा पूल धक्का यांचे काम, सागरी वाहतुकीच्या जहाजांमधील व जहाजांवर, माल किंवा उतारू घेण्यासाठी, उतरवण्यासाठी किंवा चढवण्यासाठी असलेल्या पुरेशा वखारी, छपऱ्या व उपकरणे यांच्या सकट पूर्ण झालेले असेल तेव्हा मंडळाला सीमाशुल्क समाहारांंची मान्यता मिळवल्यानंतर आणि राजपत्राच्या लागोपाठच्या तीन अंकात प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचनेद्वारे, अशी गोदी, धक्का, मालधक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा हा सागरी वाहतूक करणाऱ्या जहाजांमधील व जहाजांवर माल किंवा उतारू घेण्यासाठी, उतरवण्यासाठी आणि चढवण्यासाठी तयार असल्याचे घोषित करता येईल.

(२) अशा अधिसूचना तिसऱ्या वेळी प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकानंतर मंडळाने, वेळोवेळी, अशी गोदी, धक्का, मालधक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा येथे मोकळी जागा असेल तेव्हा बंदरात किंवा बंदराच्या पोचमार्गात असलेल्या सागरी वाहतुकीच्या ज्या कोणत्याही जहाजातून माल किंवा उतारू खाली उतरवण्याचे काम सुरू झालेले नसेल अथवा माल किंवा उतारू घेण्याच्या वेतात असलेले, परंतु, ज्याने तसे करण्यास प्रारंभ केलेला नसेल, त्या जहाजाला माल किंवा उतारू उतरवण्याच्या आणि चढवण्याच्या प्रयोजनासाठी अशी गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का, किंवा नांगरवाडा याच्या लगत आणण्याचा आदेश देणे विधिसंमत असेल :

परंतु, असा आदेश देण्यापूर्वी मंडळ, कोणतीही विशिष्ट गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा यांच्या संबंधात अशा जहाजांची आणि जहाजात माल भरणाऱ्यांची किंवा जहाजातून माल उतरवणाऱ्यांची (Shippers) सोय शक्यतोवर विचारात घेईल :

परंतु आणखी असे की, मंडळ हे बंदर-संरक्षक नसेल तर मंडळ स्वतः पूर्वोक्तप्रमाणे आदेश देणार नाही, तर ते बंदर संरक्षकाला किंवा बंदर संरक्षकाचे धक्क, अधिकार आणि प्राधिकार वापरणाऱ्या अन्य व्यक्तीला असा आदेश देण्यास फर्मावील.

२८. जागा पुरेशी असेल तर सागरी वाहतुकीच्या सर्व जहाजांनी गोद्या, माल धक्के, इत्यादींचा वापर करणे सक्तीचे असणे. — पूर्वोक्तप्रमाणे कोणत्याही बंदराच्या किंवा बंदर पोचमार्गाच्या ठिकाणी पुरेशा संख्येतील गोद्यांची, धक्क्यांची, माल धक्क्यांची, बंदर धक्क्यांची, स्टेजेसची, लहान धक्क्यांची किंवा पूल धक्क्यांची तरतूद करण्यात आलेली असेल तेव्हा मंडळ सीमाशुल्क समाहारकाची संमती मिळवल्यानंतर आणि राजपत्राच्या लागोपाठच्या तीन अंकांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचनेद्वारे असा निदेश देऊ शकेल की, मंडळाच्या मंजूरीने आणि मंडळ विनिर्दिष्ट करील अशा शर्तीनुसार असेल त्याखेरीज एरवी, अशा गोद्या, धक्के, माल धक्के, बंदर धक्के, स्टेजेस, लहान धक्के किंवा पूल धक्के यांच्या व्यतिरिक्त लहान बंदरामधील किंवा बंदर पोचमार्गामधील कोणत्याही ठिकाणी, सागरी वाहतुकीच्या कोणत्याही जहाजावरून किंवा जहाजावर कोणताही माल किंवा उतारू उतरवण्यात किंवा चढवण्यात येणार नाहीत.

२९. जहाजांना गोद्या, माल धक्के, इत्यादींच्या लगत न येण्याचा किंवा त्यांना तेथून हलवण्याचा आदेश देण्याचा अधिकार. — मंडळाने नियुक्त केलेला कोणताही अधिकारी आकस्मिक निकडीच्या बाबतीत किंवा त्याला पुरेसे वाटेल अशा कोणत्याही कारणासाठी, सागरी वाहतुकीच्या कोणत्याही जहाजांच्या अधिपतीला किंवा मालकाला किंवा अभिकर्त्याला एक लेखी नोटीस देऊन त्याद्वारे असे जहाज मंडळाच्या मालकीच्या किंवा नियंत्रणाखालील कोणत्याही गोदीच्या, धक्क्याच्या, माल धक्क्याच्या, बंदर धक्क्याच्या, स्टेजच्या, लहान धक्क्याच्या, पूल धक्क्याच्या किंवा नांगरवाड्याच्या लगत न आणण्याचा किंवा तेथून ते जहाज, हलवण्याचा आदेश देऊ शकेल आणि अशा नोटीशीचे अनुपालन करण्यात आले नाही तर मंडळाला असे जहाज जोपर्यंत अशा गोदीमध्ये, धक्क्याला माल धक्क्याला, बंदर धक्क्याला, स्टेजला, लहान धक्क्याला, पूल धक्क्याला किंवा नांगरवाड्यात राहील, त्या चौबीस तासांच्या प्रत्येक दिवसासाठी किंवा अशा दिवसाच्या भागासाठी अशा जहाजाच्या संबंधात त्याला योग्य वाटेल अशी एक हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसलेली रक्कम आकारता येईल :

परंतु असे की, हलवण्याचा आदेश देण्यात आलेल्या जहाजाच्या बाबतीत, पूर्वोक्त अशी नोटीस जहाजाच्या अधिपतीवर किंवा मालकावर किंवा अभिकर्त्यावर बजावण्यात आल्यापासून बारा तास समाप्त होईपर्यंत असा आकार लागू होण्यास सुरुवात होणार नाही.

३०. मालधक्के, इत्यादींचा वापर करण्याच्या बंधनातून जहाजांना सूट देण्याचा शासनाचा अधिकार. — कलम २७ किंवा २८ मध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी, विवक्षित विनिर्दिष्ट जहाजांना किंवा जहाजांच्या वर्गाला त्यांमधील माल शासनाला योग्य वाटेल अशा, बंदरातील किंवा बंदर पोचमार्गातील एखाद्या ठिकाणी, शासनास योग्य वाटेल अशा, रीतीने अशा कालावधीसाठी आणि अशी रक्कम मंडळाकडे भरल्यानंतर आणि अशा शर्तीवर खाली उतरवण्याची किंवा चढविण्याची परवानगी देणे शासनाच्या मते लोकहिताच्या दृष्टीने आवश्यक असेल तर, शासनाला सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे वेळोवेळी तसे करता येईल.

३१. सागरी वाहतुकीच्या जहाजांव्यतिरिक्त इतर जहाजांनी गोद्या, धक्के इत्यादींचा वापर करणे केव्हा सक्तीचे असेल ते मंडळाने घोषित करणे. — (१) सागरी वाहतुकीची जहाजे नसणाऱ्या जहाजांवरून किंवा जहाजावर माल किंवा उतारू घेण्यासाठी, उतरवण्यासाठी किंवा चढवण्यासाठी कोणतीही गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा त्या संबंधातील योग्य त्या सर्व उपयंत्रांसह तयार व पूर्ण करण्यात आलेला असेल तेव्हा मंडळ सीमाशुल्का समाहारकाची संमती घेतल्यानंतर, राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, —

(एक) असे घोषित करू शकेल की, अशी गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा सागरी वाहतुकीची जहाजे नसणाऱ्या जहाजांवरून किंवा त्या जहाजांवर, माल किंवा उतारू घेण्यासाठी, उतरवण्यासाठी किंवा चढवण्यासाठी तयार आहे, आणि

(दोन) असा निदेश देऊ शकेल की, अशा आदेशात विनिर्दिष्ट करावयाच्या विशिष्ट मर्यादांच्या मात, अशा आदेशात विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही वर्गाच्या सागरी वाहतुकीचे जहाज नसलेल्या जहाजातून अशी गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा

नांगरवाडा याव्यतिरिक्त अन्य ठिकाणी मंडळाच्या स्पष्ट मंजुरीवाचून कोणताही माल किंवा उताऊ उतरवणे किंवा चढवणे विधिसंमत असणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये नमूद केलेला आदेश प्रसिद्ध करण्यात आल्याच्या दिनांकापासून अशा कोणत्याही वर्गाच्या जहाजाने मंडळाची परवानगी न घेता,—

(एक) कोणताही माल किंवा प्रवासी यांना, गोदी, धक्का, माल धक्का, बंदर धक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा याव्यतिरिक्त अशा प्रकारे विनिर्दिष्ट केलेल्या हद्दीच्या आत असलेल्या जागेत उतरवणे ;

(दोन) ते अशा हद्दीच्या आत असताना नेहमीच्या मोहोटीच्या कुजेपासून पन्नास याई अंतराच्या आत नांगर टाकणे, बांधून राहणे किंवा उभे राहणे,

कायदेशीर असणार नाही.

(३) असा आदेश प्रसिद्ध करण्यात आल्यानंतर अशा कोणत्याही जहाजाने अशा प्रकारे विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या हद्दीच्या आत असताना जर अशा प्रकारे नांगर टाकला, बांधून घेतले किंवा ते उभे राहिले तर मंडळाने जहाजाचा कप्तान, मालक किंवा अभिकर्ता यांना त्यांच्या लष्मिने उक्त हद्दीतून असा नांगर काढून टाकावयास किंवा जहाज हलवावयास लावणे कायदेशीर असेल.

३२. मंडळाने किंवा अन्य व्यक्तीने पार पाडावयाच्या सेवा.— (१) मंडळाला पुढील सेवा हाती घेण्याचे अधिकार असतील :—

(अ) बंदरात असलेली जहाजे आणि मंडळाच्या मालकीचा असलेला किंवा त्याच्या ताब्यात असलेला माल धक्का, पूल धक्का, बंदर धक्का, किंवा गोदी यांच्या वरम्यान उताऊ किंवा माल उतरवणे, चढवणे, किनाऱ्यावर लावणे, जहाजात भरणे, एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजात चढवणे.

(ब) मंडळाच्या आकारात आलेला माल स्वीकारणे, हलवणे, त्याची हलवाहलव करणे, पाठवणे, साठवणे, किंवा तो पोचवणे.

(क) राज्य शासन त्यास योग्य वाटेल त्याप्रमाणे जी साधने ठरवून देईल आणि जे निर्बंध व उपाय शर्ती लादिल त्या साधनांच्या सहाय्याने व त्या निर्बंधांच्या व शर्तीच्या अधीनतेने बंदराच्या किंवा बंदराच्या प्रवेशमार्गाच्या हद्दीमध्ये प्रवाशांची ने-आण करणे.

(ड) जहाजांना मार्गदर्शन करणे, त्यांचा मार्ग बदलणे, ती नांगरणे, ती पुन्हा नांगरणे, गळ टाकणे, त्यांचे मोजमाप करणे किंवा जहाजाच्या संबंधातील अन्य सेवांची असलवजावणी करणे.

(२) जहाजाच्या मालकाने विनंती केली तर मंडळ, जहाजाच्या संबंधातील एक किंवा अनेक सेवा बजावण्याच्या प्रयोजनास मालाचा ताबा देईल आणि मंडळ विनिर्दिष्ट करील अशा नमुन्यात पावती देईल.

(३) या कलमात काहीही अंतर्भूत असले तरी, मंडळास, मान्य करण्यात येतील अशा अटी व शर्तीवर पोट-कलम (१) मध्ये नमूद केलेल्या सेवांपैकी कोणतीही सेवा पार पाडण्यासाठी कोणत्याही व्यक्तीला प्राधिकृत करता येईल.

(४) पोट-कलम (३) अन्वये प्राधिकृत करण्यात आलेली कोणतीही व्यक्ती अशा सेवेसाठी कलम ३७, ३८ किंवा ४० अन्वये तयार करण्यात आलेल्या श्रेणीनुसार आकारावयाच्या रकमेहून अधिक रक्कम आकारणार नाही किंवा वसूल करणार नाही.

(५) कोणतीही व्यक्ती, मालकाने मालाच्या संबंधात अशा सेवांपैकी कोणतीही सेवा बजावणे आवश्यक केल्यास अशी कोणतीही सेवा बजावील आणि त्यासाठी मालाचा ताबा देईल आणि मंडळ विनिर्दिष्ट करील अशा नमुन्यात पावती देईल.

(६) अशा कोणत्याही व्यक्तीची तिने ज्या मालाचा ताबा घेतला आहे तो माल गहाळ होणे, नष्ट होणे किंवा त्याचा न्हास होणे याबद्दलची जबाबदारी, या अध्यादेशाच्या इतर तरतुदींस अधीन राहून, भारतीय संविदा अधिनियम, १८७२ च्या कलम १५१, १५२ आणि १६१ अनुसार १८७२ असलेल्या निक्षेपग्राहीची असेल.

(७) कोणत्याही मालाचा ताबा घेतल्यानंतर आणि या कलमानुसार त्याबद्दलची पावती देण्यात आल्यानंतर असा माल कोणत्याही प्रकारे गहाळ झाला किंवा त्याचे कोणतेही नुकसान झाले तर त्या बद्दलची कोणतीही जबाबदारी ज्या व्यक्तीला पावती दिली आहे किंवा ज्याच्या जहाजातून माल उतरवला आहे किंवा दुसऱ्या जहाजात चढवला आहे त्या कप्तानावर किंवा मालकावर असणार नाही.

३३. माल गहाळ होणे, इत्यादी बद्दलची मंडळाची जबाबदारी.—(१) या अध्यादेशाच्या तरतुदीच्या अधीनतेने, ज्या मालाचा मंडळाने ताबा घेतला आहे, तो माल गहाळ होण्याबद्दलची किंवा तो नष्ट होण्याबद्दलची अथवा त्याचा न्हास होण्याबद्दलची मंडळाची जबाबदारी,—

१८९० (एक) रेल्वेने आलेल्या मालाच्या बाबतीत भारतीय रेल्वे अधिनियम, १८९० च्या तरतुदीनुसार
चा १. नियंत्रित केली जाईल; आणि

१८७२ (दोन) इतर बाबतीत, भारतीय संविदा अधिनियम, १८७२ च्या कलम १५२ मधील "कोणत्याही
चा १. विशेष संविदेच्या अभावी" हे शब्द वगळता त्या अधिनियमाच्या कलम १५१, १५२ आणि १६१ अन्वये असलेल्या निक्षेपग्राहीची असेल:

परंतु असे की, या कलमाखालील कोणतीही जबाबदारी,—

(अ) कलम ३२ च्या पोट-कलम (२) मध्ये नमूद केलेली पावती मंडळाने दिली असल्याखेरीज; आणि

(ब) विनियमाद्वारे विहित करण्यात येईल असा मंडळाने अशा मालाचा ताबा घेतल्याच्या दिनांकापासूनचा कालावधी संपल्यानंतर,

मंडळावर असणार नाही.

(२) मंडळाने ज्या मालाचा ताबा घेतला आहे त्या मालाच्या बाबतीत, मंडळाने कलम ३२ च्या पोट-कलम (२) अन्वये अशा मालाचा ताबा ज्या दिनांकाला घेतला आहे त्या दिनांकापासून यासंबंधात करण्यात आलेल्या विनियमाद्वारे विहित करण्यात येईल अशा कालावधीच्या आत तो माल गहाळ होण्याबद्दलची किंवा त्याचे नुकसान झाल्याबद्दलची नोटीस दिली गेली असल्याखेरीज, मंडळ, अशा प्रकारे माल गहाळ अथवा नष्ट होण्याबद्दल किंवा त्याचा न्हास होण्याबद्दल किंवा त्याचे नुकसान होण्याबद्दल कोणत्याही प्रकारे जबाबदार राहणार नाही.

३४. सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ अन्वये मालधक्का, इत्यादी ठिकाणी नियुक्त करण्यात आलेल्या सीमाशुल्क अधिकाऱ्यांसाठी जागेची तरतूद करणे.—(१) ज्या बाबतीत सीमाशुल्क समाल्ल्याने अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार सीमाशुल्क आकारण्यासाठी कोणतीही गोदी, धक्का, मालधक्का बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का, नांगर वाडा, बखार, टपरी किंवा बखारीचा कोणताही भाग किंवा या अध्यादेशाच्या तरतुदीनुसार कोणत्याही बंदरावर रोखून ठेवलेली एखादी टपरी सागरी वाहतूक करणाऱ्या जहाजांना किनाऱ्याला लागण्यासाठी किंवा माल जहाजात भरण्यासाठी किंवा या अध्यादेशात प्रथम नमूद करण्यात आलेल्या अर्थातगत सीमाशुल्क न दिले जाता तो प्रथम आयात केला गेला आहे तो शुल्क आकारणीयोग्य माल साठविण्यासाठी असलेली बखार मान्य करण्यात आलेली जागा म्हणून निश्चित केली असेल त्या बाबतीत मंडळ अशी गोदी, धक्का मालधक्का, बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा यांवर किंवा त्यांच्या आजूबाजूस किंवा अशा बखारीमध्ये, टपरीमध्ये किंवा तिच्या कोणत्याही भागात आवश्यक असेल त्याप्रमाणे सीमाशुल्क अधिकाऱ्याच्या बापरासाठी एखादी जागा राखून ठेवील आणि तिचे परिरक्षण करील.

(२) पोट-कलम (१) च्या तरतुदीनुसार कोणत्याही बंदरावर कोणतीही गोदी, धक्का, मालधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का, नांगरवाडा, बखार किंवा टपरी किंवा तिचा कोणताही भाग सीमाशुल्क अधिकाऱ्याच्या बंदरावरील बापरासाठी राखून ठेवला गेला असला तरी, त्याच्या संबंधात किंवा त्याठिकाणी साठवण्यात आलेल्या मालाच्या संबंधातील या अध्यादेशान्वये वेय असलेले सर्व इतर व आकार मंडळाला किंवा ते वेण्यासाठी मंडळाने नियुक्त केलेल्या अशा व्यक्तीला किंवा व्यक्तींना वेय असतील.

३५. बंदराच्या हद्दीत खाजगी मालधक्का, इत्यादी उभारण्यास परवानगी देण्याचे अधिकार शर्तीच्या अधीन असणे.—(१) कोणतीही व्यक्ती मंडळाची लेखी पूर्वपरवानगी असल्याखेरीज आणि मंडळ विनिर्दिष्ट करील अशा कोणत्याही अटी व शर्ती असल्यास त्या अटी व शर्तीच्या अधीन असेल ते खेरीज करून, बंदराच्या किंवा बंदराच्या प्रवेशमार्गाच्या हद्दीच्या आत कोणताही मालधक्का, गोदी, धक्का, बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का, नांगरवाडा, बांधकाम, खुंटवाडा, बनवणार नाही, उभारणार नाही किंवा पक्का बसवणार नाही किंवा किनाऱ्यालगतच्या प्रदेश भराव घालून संपादित करणार नाही.

(२) कोणतीही व्यक्ती पोट-कलम (१) चे उल्लंघन करून कोणताही मालधक्का, गोदी, धक्का बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूलधक्का, खुंटवाडा उभा करील किंवा पक्का बसविल किंवा किनाऱ्यालगतचा कोणताही प्रदेश भराव घालून संपादित करील त्या व्यक्तीस मंडळ, नोटिशीद्वारे, नोटिशीत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा कालावधीत तो काढून टाकण्यास कर्मावील आणि अशा प्रकारे तो मालधक्का इत्यादी काढून टाकण्यास त्या व्यक्तीने कसूर केली तर त्या व्यक्तीच्या खर्चाने तो धक्का, इत्यादी काढून टाकण्याची मंडळ व्यवस्था करील.

३६. ज्या ठिकाणी खाजगी धक्का, इत्यादींचा वापर बेकायदेशीर ठरला आहे अशा विविधित प्रकरणी द्यावयाची नुकसान भरपाई.—(१) कलम २८ किंवा कलम ३१ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या आदेशाच्या परिणामी कोणत्याही व्यक्तीने पक्का केलेला, बसवलेला किंवा उभारलेला कोणताही मालधक्का, गोदी, धक्का, बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा यांचा वापर करणे हे बेकायदेशीर ठरले असेल तर मंडळ संबंधित व्यक्तीचे म्हणणे ऐकून घेतल्यानंतर आदेशाद्वारे असा मालधक्का, गोदी, धक्का, बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का, किंवा नांगरवाडा बंद करील, काढून टाकील, भरून काढील किंवा नष्ट करील किंवा राज्य शासनाच्या पूर्व मंजूरीने मंडळ निश्चित करील असे पट्टी आणि आकार देऊन त्याचा वापर करण्यास अशा व्यक्तीला परवानगी देईल.

(२) पोट-कलम (३) अन्वये अन्यथा तरतूद करण्यात आली असेल ते खेरीजकरून, कोणत्याही व्यक्तीला पोट-कलम (१) अन्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशामुळे झालेल्या कोणत्याही कथित अतीपोटी, नुकसानीबद्दल किंवा हानीबद्दल नुकसानभरपाई भागण्याचा हक्क असणार नाही.

(३) कोणत्याही व्यक्तीने असा कोणताही मालधक्का, गोदी, धक्का, बंदरधक्का, स्टेज (Stage), लहान धक्का, पूलधक्का किंवा नांगरवाडा परवानगी देण्यास सक्षम असलेल्या प्राधिकरणाच्या पूर्वपरवानगीने बनवला होता, पक्का बसवला होता किंवा उभारला होता ही गोष्ट मंडळाची खात्री पटेल अशा प्रकारे सिद्ध करण्यात आली तर मंडळ त्या व्यक्तीला भरपाई देईल आणि त्या भरपाईची रक्कम यात यापुढे नमूद केलेल्या रीतीने व तत्त्वानुसार ठरवण्यात येईल; ती तत्त्वे पुढीलप्रमाणे :—

(अ). मंडळाने तरतूद केलेल्या कोणत्याही मालधक्काचा, गोदीचा, धक्काचा, बंदर धक्काचा, स्टेजचा, लहान धक्काचा, पूल धक्काचा किंवा नांगरवाडाचा वापर करण्याबद्दल अशी व्यक्तीची कोणतीही पट्टी किंवा इतर आकार भरण्यास पात्र असेल, ती पट्टी किंवा आकार भरपाईची संगणना करताना विचारात घेतले जाणार नाहीत;

(ब) भरपाईच्या रकमेची परिगणना असा मालधक्का, गोदी, धक्का, बंदरधक्का, स्टेज, लहान धक्का, पूल धक्का किंवा नांगरवाडा यांच्या बांधकाम खर्चाच्या संदर्भात करण्यात येईल;

(क) भरपाईची रक्कम कराराद्वारे निश्चित करणे शक्य असेल त्या बाबतीत ती भरपाई अशा करारानुसार देण्यात येईल;

(घ) असा कोणताही करार करणे शक्य नसेल त्या बाबतीत, राज्य शासन लबाब म्हणून, लच्च न्यायालयाचा सध्या न्यायाधीश असलेल्या, पूर्वी न्यायाधीश असलेल्या किंवा असा न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती केली जाण्यासाठी अर्हाप्राप्त असलेल्या व्यक्तीची नियुक्ती करील;

(ई) शासनाला, कोणत्याही विशिष्ट प्रकरणामध्ये लबाबाने या कलमान्वये निर्बंध देणे आवश्यक असलेल्या कोणत्याही प्रभाषा निर्णय करताना, लबाबात सहाय्य करणाऱ्यासाठी, चौकशी

बाबू असलेल्या कोणत्याही प्रकाराशी संबंधित अशा कोणत्याही बाबीचे विशेष ज्ञान असलेल्या व्यक्तीचे नामनिर्देशन करता येईल, आणि असे नामनिर्देशन करण्यात येईल त्या बाबतीत, जिला भरपाई बाबत्याची असेल ती व्यक्तीमुळे त्याच प्रयोजनासाठी न्यायसहायकाचे नामनिर्देशन करू शकेल ;

(फ) लवादापुढे कार्यवाही सुरू होताना, मंडळ आणि जिला भरपाई बाबत्याची ती व्यक्ती आपापल्या मते भरपाईची रास्त रक्कम कोणती ते नमूद करतील ;

(ग) विवादाची सुनावणी केल्यानंतर लवाद त्याला न्याय वाटेल अशी भरपाईची रक्कम ठरविणारा निवाडा देईल आणि अशी भरपाई जिला किंवा ज्यांना बाबत्याची ती किंवा त्या व्यक्ती विनिविष्ट करील ;

(ह) भरपाई मिळण्यास हक्कदार असलेल्या व्यक्तीबाबत किंवा व्यक्तीबाबत विवाद असेल त्या बाबतीत लवाद, अशा विवादाचा निर्णय करील आणि एकपेक्षा अधिक व्यक्ती भरपाई मिळण्यास हक्कदार असल्याचे लवादास आढळून आले तर, तो भरपाईच्या रकमेचे अशा व्यक्तींमध्ये वित्तेवार वाटप करील ;

१९९६
चा. २६ (आय) लवाद व समेट अधिनियम, १९९६ यांमधील कोणतीही गोष्ट या कलमाखालील लवादांना लागू होणार नाही ;

१९०८
चा ५ (जे) या कलमान्वये नियुक्त केलेल्या लवाद्याला, या अधिनियमाखालील लवादाची कार्यवाही-चालवताना पुढील बाबींच्या संबंधात, दिवाणी न्यायालयाला दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८ या अन्वये दाव्याची न्यायचौकशी करताना जे अधिकार असतात ते सर्व अधिकार असतील ; त्या बाबी पुढीलप्रमाणे :—

(एक) कोणत्याही व्यक्तीला समन्स पाठवणे व हजर राहण्याची सक्ती करणे आणि तिची शपथेवर तपासणी करणे ;

(दोन) वस्तऐवज गोष्टून ते सादर करायला लावणे ;

(तीन) शपथपत्रांवर पुरावा स्वीकारणे ;

(चार) साक्षीदारांच्या किंवा वस्तऐवजांच्या तपासणीसाठी आयोगपत्रे पाठवणे ;

(के) प्रत्येक निवाड्यामध्ये, या कलमाखालील लवादाच्या कार्यवाहीमध्ये करण्यात आलेल्या बाबतसर्वांची रक्कम आणि तो कोणत्या व्यक्तींना व किती प्रमाणात बाबत्याचा आहे हे देखील नमूद करण्यात येईल ;

(ल) या कलमान्वये लवादाने दिलेल्या निर्णयांमुळे आपल्यावर अन्याय झाला आहे असे दाटणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीला, बंदरे ज्यांच्या अधिकारितेमध्ये असेल त्या उच्च न्यायालयाकडे निवाड्याच्या विनांकापासून तीस दिवसांच्या आत अपील दाखल करता येईल :

परंतु असे की, अपीलकाराला अपील वेळेवर दाखल करण्यास पुरेशा कारणांमुळे प्रतिबंध झाला होता अशी उच्च न्यायालयाची खाती पटली तर त्याला तीस दिवसांचा उक्त कालावधी समाप्त झाल्यानंतरही ते अपील विचारार्थ स्वीकारता येईल.

प्रकरण सहा

बंदराच्या ठिकाणी पट्टी लावणे व असूल करणे

३७. मंडळाने किंवा इतर व्यक्तींनी पार पाडलेल्या सेवांखालील पट्टीचे प्रमाण.— (१) बंदराच्या ठिकाणी किंवा बंदराच्या पोष मार्गाच्या ठिकाणी किंवा त्यांच्या संबंधात मंडळ स्वतः किंवा कलम ३२ अन्वये प्राधिकार देण्यात आलेली व्यक्ती, यात याबद्दली विनिविष्ट करण्यात आलेल्या सेवांपैकी कोणत्याही सेवा ज्या पट्टीसाठी व ज्या शर्तीवर पार पाडील त्या पट्टीचे प्रमाण आणि त्या शर्तीचे विवरणपत्र मंडळ वेळोवेळी तयार करील ; त्या सेवा पुढीलप्रमाणे :—

(अ) बंदरातील किंवा बंदर पोषमार्गावरील एका जहाजामधून दुसऱ्या जहाजामध्ये उतारू व माल नेणे ;

(ब) मंडळाच्या कब्जातील किंवा ताब्यातील कोणत्याही माल धक्का, बंदर धक्का, लहात धक्का, भाग चार—१७१

पूल धक्का, गोदी, धक्का, खुंदवाडा (mooring), स्टेज किंवा बांधकाम, जमीन किंवा इमारत या ठिकाणी किंवा या ठिकाणावरून, अथवा बंदराच्या किंवा बंदर पोचमागीच्या हद्दीमधील कोणत्याही जागी अशा जहाजांतून किंवा अशा जहाजांमध्ये, उतरून अथवा माल उतरवणे किंवा चढवणे, किनाऱ्यावर आणणे आणि जहाजात भरणे ;

(क) अशा कोणत्याही ठिकाणी होणारे मालाचे यारीभाडे किंवा हमाली ;

(ड) अशा कोणत्याही ठिकाणी होणारे मालाचे धक्काभाडे, ठेवणावळ किंवा विलंब आकार ;

(ई) भारतीय बंदरे अधिनियमान्वये ज्यांच्यासाठी फी आकारणीयोग्य असेल अशा जहाजांच्या संबंधातील सेवा वगळता इतर जहाजे, उतरून किंवा माल यांच्या संबंधातील इतर कोणतीही सेवा.

(२) मालाच्या आणि जहाजांच्या वेगवेगळ्या वर्गासाठी आणि वेगवेगळ्या बंदरांसाठी पट्टीचे वेगवेगळे प्रमाण आणि वेगवेगळ्या शर्ती तयार करता येतील.

३८. मंडळाच्या मालकीच्या मालमत्तेच्या वापरासाठी पट्टीचे प्रमाण आणि शर्तीचे विवरणपत्र.---

(१) मंडळाच्या कब्जातील किंवा ताब्यातील कोणत्याही मालमत्तेचा किंवा बंदराच्या किंवा बंदर पोचमागीच्या हद्दीमधील कोणत्याही जागेचा, जी पट्टी भरल्यावर आणि ज्या शर्तीवर, यात याखाली विनिर्दिष्ट केलेल्या प्रयोजनांसाठी वापर करता येईल त्या पट्टीचे प्रमाण आणि त्या शर्तीचे विवरणपत्र देखील मंडळ वेळोवेळी तयार करील ;

(अ) कोणताही बोया (buoy), खुंदवाडा, माल धक्का, बंदर धक्का, पूल धक्का, गोदी, जमीन किंवा पूर्वोक्त जागा याकडे किंवा तेथे किंवा त्याच्या लगत जहाजातून जाणे किंवा नांगर टाकून सहणे ;

(ब) कोणताही माल धक्का, बंदर धक्का, पूल धक्का, गोदी, जमीन, इमारत, रस्ता, पूल, पोच-मार्ग किंवा पूर्वोक्त जागा यावर, उतरावची किंवा मालाची ने-आण करणारे प्राणी किंवा वाहने यांच्याद्वारे प्रवेश करणे किंवा भाडे घेऊन ती चालवणे ;

(क) आवात केलेल्या किंवा जमिनी करण्याचा उद्देश असलेल्या मालाच्या मालकांनी किंवा आगबोद अधिकार्यांनी जमीन किंवा छान्या पट्ट्याचे घेणे ;

(ड) मंडळाच्या मालकीच्या किंवा त्याचे तरतूद केलेल्या कोणत्याही जमिनीचा, इमारतीचा, कामाचा, जहाजांचा किंवा उपकरणांचा इतर कोणताही वापर.

(२) मालाच्या आणि जहाजांच्या वेगवेगळ्या वर्गासाठी आणि वेगवेगळ्या बंदरांसाठी पट्टीचे वेगवेगळे प्रमाण आणि वेगवेगळ्या शर्ती तयार करता येतील.

३९. संयुक्त सेवांसाठी एकत्रीकृत पट्टी.—मंडळाला, कलम ३७ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही सेवा संयुक्तपणे पुरविण्यासाठी किंवा कलम ३८ मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे मंडळाच्या मालकीच्या किंवा कब्जातील अथवा ताब्यातील कोणत्याही मालमत्तेचा वापर करण्याचा कोणताही अधिकार किंवा परवानगी या बरोबर संयुक्तपणे पुरवण्यात येणाऱ्या अशा सेवांसाठी किंवा सेवांसाठी वेळोवेळी पट्टीचे एकत्रीकृत प्रमाण तयार करता येईल.

४०. विविधित प्रकरणांमध्ये तबलतीची पट्टी बसवण्याचा अधिकार.—या प्रकरणाच्या कोणत्याही पूर्ववर्ती तरतुदीबन्ध्ये पट्टीचे प्रमाण तयार करताना मंडळाला,—

(अ) सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ यांमधील व्याख्येप्रमाणे असलेल्या आयात केलेल्या १९६२ चा मालाव्यतिरिक्त अन्य अशा, एका भारतीय बंदरातून दुसऱ्या भारतीय बंदराकडे जहाजातून ने-आण करण्यात येणाऱ्या मालाच्या म्हणजेच, किनारी मालाच्या संबंधात कमी पट्टी विहित करता येईल ;

परंतु असे की, या कलमान्वये कमी पट्टी विहित करतांना मंडळ, एक भारतीय बंदर आणि दुसरे तसेच बंदर यांच्यामध्ये भेदभाव करणार नाही ;

(ब) विशेष प्रकरणांमध्ये इतर मालाच्या संबंधात कमी पट्टी विहित करता येईल.

४१. पट्टी व शर्ती अशा राज्या शासनाची पूर्णसंजुषी.—या प्रकरणाच्या पूर्ववर्ती तरतुदीअन्वये मंडळाने तयार केलेले पट्टीचे प्रत्येक प्रमाण अशा शर्तीचे प्रत्येक विवरण मंजुरीसाठी शासनाकडे सादर करण्यात येईल आणि अशा रीतीने मंजुरी मिळाल्यानंतर व मंडळाने राजपत्राने प्रसिद्ध केल्यानंतर ते अंमलात येईल.

४२. पट्टीमध्ये फेरबदल करण्यास किंवा ती रद्द करण्यास कर्माविषयाचा राज्य शासनाचा अधिकार.—(१) शासनास, एक लेखी आदेश काढून त्याद्वारे, अंमलात असलेले कोणतेही प्रमाण शासन त्या आदेशात विनिर्दिष्ट करील त्या कालावधीत रद्द करण्याचा किंवा त्यामध्ये फेरबदल करण्याचा निवेश मंडळास देणे सार्वजनिक हिताच्या दृष्टीने आवश्यक वाटेल तेव्हा शासन त्या निदेश देऊ शकेल.

(२) मंडळाने अशा निदेशाचे विनिर्दिष्ट कालावधीत पालन करण्यात कसूर किंवा हलगर्श केली तर शासनाला असे कोणतेही प्रमाण रद्द करता येईल किंवा त्याला आवश्यक वाटतील असे फेरबदल त्यात करता येतील :

परंतु असे की, कोणतेही प्रमाण अशा प्रकारे रद्द करण्यापूर्वी शासन, मंडळाकडून विनिर्दिष्ट कालावधीत घेण्यात येतील असे कोणतेही आक्षेप किंवा करण्यात येतील अशा कोणत्याही सूचना विचारात घेईल.

(३) या कलमानुसार कोणतेही प्रमाण रद्द करण्यास आलेले असेल किंवा त्यात फेरबदल करण्यात आले असतील तेव्हा शासन ते असे रद्द केल्याचे किंवा त्यात फेरबदल केल्याचे राजपत्राने प्रसिद्ध करील आणि त्यानंतर ते स्वामुखेने अंमलात येईल.

४३. पट्टी किंवा आकार यांची मूळ.—मंडळ, या अध्यायेकान्वये अंमलात असलेल्या कोणत्याही पट्टीप्रमाणानुसार कोणताही भाग, जाहने अथवा जहाजे किंवा आगगा, वाहनांचा अथवा जहाजांचा वर्ग यांच्या संबंधात बसवण्यायोग्य असलेली कोणतीही पट्टी किंवा कोणताही आकार भरण्याची पूर्ण किंवा अंशतः सूट देऊ शकेल किंवा अशा प्रकारे बसवलेल्या अशा संपूर्ण पट्टीची किंवा आकाराची किंवा त्याच्या कोणत्याही भागाची सूट देऊ शकेल.

४४. जादा आकाराचा परतावा.—मंडळाने लावलेल्या जादा आकाराच्या परतावासाठी कोणत्याही व्यक्तीने किंवा शिन्वा वस्तीने, जमने असंश्लित मूळ कामगवताद्वारे यथोचित रीत्या पट्टी देऊन प्रदानाच्या दिनांकापासून सहा महिन्यांच्या आत मनाची शक्ती केलेली असल्याखेरीज ती व्यक्ती ती परतावा मिळण्यास हक्कादार असतार नाही :

परंतु असे की, मंडळाला कोणत्याही वेळी, त्याच्या वैयक्तामये लावण्यात आलेल्या जादा आकाराची स्वतः होऊन सूट देता येईल.

४५. कमी बसवलेल्या किंवा चुकीने परतावा दिलेल्या आकाराच्या प्रदानाबाबत नोटीस.—

(१) या प्रकरणाव्यये बसवण्यायोग्य असलेला कोणताही आकार कमी बसवण्यात आलेला आहे किंवा त्याचा चुकीने परतावा देण्यात आलेला आहे याबद्दल मंडळाची खात्री होईल तेव्हा मंडळ, असा आकार भरण्यास पात्र असलेल्या किंवा जिला चुकीने परतावा देण्यात आलेला असल त्या व्यक्तीला एक नोटीस पाठवून, त्या नोटीसीत विनिर्दिष्ट केलेली रक्कम त्या व्यक्तीने वा भर नये याबद्दलचे कारण दाखवण्यास त्या व्यक्तीला कर्माऊ शकेल :

परंतु असे की, अशी कोणतीही नोटीस,—

(अ) आकार कमी बसवण्यात आला असेल तेव्हा आकार भरण्यात आल्याच्या दिनांकापासून,

(ब) आकाराचा चुकीने परतावा देण्यात आला असेल त्या बाबतीत परतावाच्या दिनांकापासून,

तीन वर्षे समाप्त झाल्यानंतर पाठवण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये जिला नोटीस पाठवली असेल त्या व्यक्तीने कोणतेही प्रतिवेदन केलेले असल्यास ते विचारात घेतल्यानंतर मंडळाला, अशा व्यक्तीकडून देणे असलेली रक्कम निर्धारित करता येईल आणि त्यानंतर अशी व्यक्ती अशा प्रकारे निर्धारित केलेली रक्कम भरील.

४६. मालावरील पट्टी भरण्याची मुदत.—किनाऱ्यावर आणावयाच्या मालाच्या संबंधातील पट्टी माल किनाऱ्यावर आणल्यानंतर ताबडतोब देय असेल आणि मंडळाच्या जागोमधून हाऱ्यावयाच्या किंवा निर्यातीसाठी जहाजात भरावयाच्या किंवा एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजाने न्यावयाच्या मालाच्या संबंधातील पट्टी माल हलवण्यात येण्यापूर्वी, जहाजात भरण्यात येण्यापूर्वी किंवा एका जहाजातून दुसऱ्या जहाजात नेण्यापूर्वी देय असेल.

४७. पट्टीसाठी मंडळाचा धारणाधिकार.—(१) मंडळाने या अध्यादेशान्वये कोणत्याही मालाच्या संबंधात घसवण्यायोग्य असलेल्या सब पट्टीच्या रकमेसाठी आणि ज्यावर किंवा ज्यामध्ये कोणताही माल ठेवण्यात आलेला असेल अशी कोणतीही इमारत, जोती, साठवण्याच्या जागा किंवा इतर जागा यांकरिता मंडळाला देण्यायोग्य असलेल्या भाड्यासाठी मंडळाला अशा मालावर धारणाधिकार असेल आणि अशी पट्टी आणि भाडे यांच्या रकमा पूर्णपणे चुकल्या करण्यात येईपर्यंत त्याला तो माल जप्त करून अडकवून ठेवता येईल.

(२) अशा धारणाधिकाराचा, सर्वसाधारण सरासरी (general average) आणि बाह्यावळ व इतर आकार यांच्यासाठी उक्त मालावर जहाज मालकाचा धारणाधिकार अस्तित्वात असेल आणि कलम ४८, पोट-कलम (१) मध्ये तरतूद केलेल्या रीतीने तो जतन करण्यात आलेला असेल त्या बाबतीत असा धारणाधिकार आणि सीमाशुल्क संबंधीच्या, त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये केड सरकारला जास्ती किंवा दंड म्हणून देय असेल त्या व्यतिरिक्त अन्य प्रकारे देय असलेला आणि त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये शासनाला देय असलेला कोणताही पैसा यांव्यतिरिक्त इतर सर्व धारणाधिकार आणि सामान्या यांवर आक्रम असेल.

४८. बाह्यावळ व इतर आकार यांसाठी जहाज मालकाचा धारणाधिकार.—(१) कोणत्याही जहाजाचा अधिपती (Master) किंवा मालक किंवा त्याचा अधिकारी मंडळाच्या मालकीच्या किंवा त्याच्या ताब्यात असलेल्या कोणत्याही गोदीमध्ये, मालधक्यावर, बंदरधक्यावर, स्टेजवर, लहान धक्क्यावर, धक्क्यावर, बूटबड्यावर किंवा पूल धक्क्यावर अशा जाहजातून माल उतरवण्यापूर्वी जर मंडळाला अशी लेखी नोटीस देईल की, अशा नोटीसीमध्ये नमूद करावयाच्या रकमेसाठी असा माल जहाज मालकाला देय असलेली बाह्यावळ आणि आकार यांसाठीच्या धारणाधिकाराच्या अधीन राहणार आहे, तर असा माल अशा रकमेसाठी अशा धारणाधिकारास पात्र असण्याचे चालू राहील.

(२) अशा धारणाधिकाराची रक्कम यात यापुढे नमूद केलेल्या रीतीने चुकती करण्यात येईपर्यंत तो माल त्या मालाच्या मालकाच्या जोखमीवर व खर्चाने मंडळाच्या अभिरक्षेत ठेवून घेण्यात येईल; आणि अशा मालास हक्कदार असलेल्या व्यक्तीने, तो माल ज्या मुदतीपर्यंत अशा प्रकारे ठेवून घेण्यात येईल त्या मुदतीसाठी गोशमाधे व साठवण-आगळे भाडे देय असेल.

(३) अशी नोटीस जिने दिलेली असेल किंवा जिण्यावतीने देण्यात आलेली असेल त्या व्यक्तीने करून दिलेला, अशा धारणाधिकाराच्या रकमेची पावती असल्याचे किंवा त्यातून मुक्तता करणार असल्याचे अभिप्रेत असलेला दस्तावेज, मंडळाने त्या संबंधात नियुक्त केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्यासमोर सादर करण्यात आल्यानंतर मंडळ अशा दस्तावेजाच्या खरेपणाच्या बाबतीत पुरेशी काळजी घेतल्यानंतर असा माल हलवण्याची परवानगी देऊ शकेल.

४९. पट्टी किंवा भाडे भरण्यात आले नाही किंवा धारणाधिकाराची रक्कम चुकती करण्यात आली नाही तर दोन महिन्यांनंतर मालाची विक्री करणे.—(१) कोणताही माल मंडळाच्या अभिरक्षित आल्याच्या वेळेपासून दोन महिने समाप्त झाल्यानंतर, किंवा प्राणी आणि नाशिवंत किंवा जोखमीचा माल यांच्याबाबतीत मंडळास योग्य वाटेल त्याप्रमाणे प्राणी किंवा माल उतरवण्यात आल्यापासून चौवीस तासांपेक्षा कमी नसेल इतका अल्पावधी समाप्त झाल्यानंतर,—

(अ) अशा मालाच्या संबंधात मंडळाला देय असलेली कोणतीही पट्टी भरण्यात आलेली नसेल तर, किंवा

(ब) ज्यावर किंवा ज्यामध्ये असा माल साठवून ठेवण्यात आलेला असेल त्या कोणत्याही जागेच्या संबंधात मंडळाला देय असलेली कोणतीही पट्टी भरण्यात आलेली नसेल तर, किंवा

(क) ज्यासंबंधीची नोटीस देण्यात आलेली असेल अशा, वाहणावळ किंवा इतर आकार या-साठीच्या कोणत्याही अज्ञात मालकाच्या धारणाधिकाराची रक्कम चुकती करण्यात आलेली नसेल आणि वाहणावळ किंवा इतर आकार यासाठी अशा धारणाधिकाराची मागणी करणाऱ्या व्यक्तीने प्राण्याच्या किंवा मालाच्या विक्रीसाठी मंडळाकडे अर्ज केलेला असेल तर,

मंडळाला प्राणी किंवा माल यांची जाहीर लिलाव करून विक्री करता येईल किंवा लेखी नमूद करून ठेवावयाच्या कारणांसाठी अशा मालाची किंवा त्याची मंडळाच्या मते आवश्यक असेल इतक्या भागाची, निविदा मागवून, जाजगी करार करून किंवा इतर कोणत्याही रीतीने विक्री करणे मंडळास आवश्यक वाटेल अशा प्रकारांमध्ये त्याप्रमाणे विक्री करता येईल.

(२) अशी विक्री करण्यापूर्वी मंडळ त्याबाबत दहा दिवसांची नोटीस देईल, अशी नोटीस राजपत्रात आणि प्रमुख स्थानिक दैनिक वृत्तपत्रांपैकी किमान एका वृत्तपत्रात प्रसिद्ध करून देण्यात येईल :

परंतु असे की, प्राणी आणि नाशिवंत किंवा जोखमीचा माल यांच्या बाबतीत मंडळ त्याच्या मते प्रकरणाच्या निकडीनुसार योग्य ठरेल इतक्या आणखी कमी मुदतीची आणि तशा रीतीने नोटीस देऊ शकेल.

(३) मालाच्या मालकाचा पत्ता मालाच्या तपशील सूचीमध्ये किंवा मंडळाच्या कब्जात आलेल्या अशा कोणत्याही दस्तऐवजामध्ये नमूद केलेला असेल किंवा अन्य प्रकारे माहीत असेल तर अशा पत्त्यावर पत्र देऊन किंवा डाकने पाठवून देखील नोटीस देण्यात येईल, परंतु, अशा मालाच्या खऱ्याखऱ्या खरेदी-दाराचा मालकीद्वक्क अशी नोटीस पाठवण्यात न आल्याच्या कारणावरून अवैध ठरेल असा गणना नाही किंवा नोटीस पाठवण्यात आली आहे किंवा कोणत्याही व्यक्तीने करणे अशा कोणत्याही खरेदीदारावर बंधनकारक असणार नाही.

(४) या कलमामध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी, शासन भान्यता देईल अशा वेळी आणि अशा रीतीने नियंत्रित मालाची विक्री करता येईल.

स्पष्टीकरण.—या कलमामध्ये आणि कलम ५० मध्ये "नियंत्रित माल" याचा अर्थ, ज्या मालाची किंमत किंवा विल्हेवाट त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये विनियमित करण्यात येते तो माल, असा आहे.

५०. अज्ञात मालाच्या जागेमधून ठराविक मर्यादेच्या आत हलवण्यात न आलेल्या मालाची विल्हेवाट.—

(१) या अध्यादेशामध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी उतरवण्यात आल्यानंतर मंडळाच्या अभिरक्षित ठेवलेला कोणताही माल मालकाने किंवा त्या मालावर हक्क असलेल्या अन्य व्यक्तीने असा माल अभिरक्षित ठेवण्यात आल्याच्या तारखेपासून एका महिन्याच्या आत मंडळाच्या जागेमधून हलवलेला नसेल त्या बाबतीत, मंडळाला, अशा मालकाचा किंवा व्यक्तीचा पत्ता माहीत असेल तर अशा पत्त्यावर पत्र देऊन किंवा डाकने पाठवून त्या मालकावर किंवा व्यक्तीवर नोटीस बजावण्याची व्यवस्था करता येईल किंवा त्याच्यावर अशा प्रकारे नोटीस बजावता येत नसेल अथवा त्याचा पत्ता माहीत नसेल तर राजपत्रात आणि प्रमुख स्थानिक दैनिक वृत्तपत्रांपैकी किमान एका वृत्तपत्रात देखील नोटीस प्रसिद्ध करण्याची व्यवस्था करता येईल आणि त्या नोटीशीद्वारे, त्या मालकाला किंवा व्यक्तीला माल ताबडतोब हलवण्यास भाग पाडता येईल आणि नोटीशीचे अनुपालन न केल्यास तो माल जाहीर लिलाव करून किंवा निविदा मागवून, करार करून किंवा इतर कोणत्याही रीतीने विकण्यास योग्य ठरेल असे नोटीशीत नमूद करता येईल :

परंतु असे की, अशा कोणत्याही मालाच्या संबंधात या अध्यादेशान्वये देय असेल ती सर्व पट्टी आणि आकार भरण्यात आलेले असतील त्याबाबतीत, माल मंडळाच्या अभिरक्षेत ठेवण्यात आल्याच्या तारखेपासून दोन महिन्यांचा कालावधी समाप्त झालेला असल्याखेरीज माल हलवण्यासंबंधीची कोणतीही नोटीस या पोट-कलमान्वये, अशा प्रकारे बजावण्यात येणार नाही किंवा प्रसिद्ध करण्यात येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये निर्देशिलेली नोटीस असा माल ज्यामधून किनाऱ्यावर आणला होता त्या जहाजाच्या अभिकर्त्यावर देखील बजावता येईल.

(३) अशा मालकाने किंवा व्यक्तीने, पोट-कलम (१) अन्वये त्याच्यावर बजावण्यात आलेल्या किंवा प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या नोटिफीमधील आवश्यक बाबींचे पालन केले नाही तर मंडळाला असा माल त्याच्या अभिरक्षेत ठेवल्याच्या तारखेपासून दोन महिने समाप्त झाल्यानंतर कोणत्याही वेळी त्या मालाचा जाहीर लिलाव करून विक्री करता येईल किंवा लेखी नमूद करून ठेवावयाच्या कारणांसाठी अशा मालाची किंवा त्यापैकी मंडळाच्या मते आवश्यक असेल इतक्या भागाची, निविदा भागवून, करार करून किंवा इतर कोणत्याही रीतीने विक्री करणे मंडळास आवश्यक वाटेल अशा प्रकरणांमध्ये कलम ४९ च्या पोट-कलम (२) व (३) यांमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या रीतीने विक्रीची नोटीस दिल्यानंतर त्याप्रमाणे विक्री करता येईल.

(४) पोट-कलम (१) मध्ये किंवा पोट-कलम (३) मध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी,--

(अ) प्राणी आणि नाशिवंत किंवा जोखमीचा माल यांच्या बाबतीत मंडळ, पोट-कलम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेला एक महिन्याचा किंवा प्रकरणपरत्वे दोन महिन्यांचा कालावधी समाप्त झालेला नसला तरी असा माल हलवण्याची नोटीस देऊ शकेल किंवा मंडळाच्या मते प्रकरणाच्या निकडीनुसार आवश्यक असेल अशा रीतीने, अशा कमी कालावधीची विक्रीची नोटीस देऊ शकेल;

(ब) नियंत्रित माल कलम ४९ च्या पोट-कलम (४) च्या तरतुदीनुसार विकता येईल.

(५) राज्य शासनास कोणत्याही मालास किंवा मालाच्या वर्गास या कलमाच्या प्रवर्तनातून सूट देणे लोकहितार्थ आवश्यक वाटले तर ते राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे तसे करील.

५१. विक्रीच्या उत्पन्नाचे उपयोजन.—(१) कलम ४९ किंवा कलम ५० खालील प्रत्येक विक्रीच्या उत्पन्नाचे उपयोजन पुढील प्रकारे केले जाईल:—

(अ) विक्रीच्या खर्चचे प्रदान करण्यासाठी;

(ब) कलम ४७ चे पोट-कलम (२) मध्ये, मंडळाच्या धारणाधिकाराच्या प्राथम्यक्रमातून वगळण्यात आलेले धारणाधिकार व हक्कमागण्या यांचे त्यांच्या प्राथम्यक्रमानुसार प्रदान करण्यासाठी;

(क) असा माल उतरवणे, हलवणे, साठवणे व वखारीत ठेवणे यासाठी लागणाऱ्या आकाराचे व खर्चचे प्रदान करण्यासाठी आणि त्या मालासंबंधात मंडळाला देय असलेले इतर सर्व आकार, तसेच माल उतरवल्याच्या तारखेपासून चार महिन्यांच्या कालावधीकरिता अशा मालाच्या संबंधात देय असणारा (शिफार्थ बिलंब आकाराव्यतिरिक्त अन्य) बिलंब आकार यांचे प्रदान करण्यासाठी;

(ड) सीमाशुल्काबाबत त्यावेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यान्वये केन्द्र शासनाला देय असलेल्या कोणत्याही शास्तीचे किंवा दंडाचे प्रदान करण्यासाठी;

(ई) मंडळाला देय असलेल्या इतर कोणत्याही रकमेचे प्रदान करण्यासाठी.

(२) अधिक झालेले प्रदान, मालाच्या आयातकाराला, मालकाला किंवा माल पाठवणाऱ्याला किंवा त्याच्या एजंटाला, त्याने मालाच्या विक्रीच्या तारखेपासून सहा महिन्यांच्या अंत यासंदर्भात अर्ज केल्यानंतर, परत करण्यात येईल.

(३) पोट-कलम (२) अन्वये कोणताही अर्ज करण्यात आला नाही तर मंडळ या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ त्या अधिक प्रदानाचे उपयोजन करील.

५२. जहाज अटकावून ठेवून पट्टी व खर्च वसूल करणे.—(१) ज्या जहाजाच्या संबंधात या अध्यादेशान्वये किंवा त्यानुसार केलेल्या कोणत्याही विनियमान्वये किंवा आदेशान्वये कोणतीही पट्टी किंवा शास्ती देय असेल, त्या जहाजाच्या मालकाने ती पट्टी किंवा शास्ती किंवा तिचा कोणताही भाग यांची मागणी केल्यावर देण्यास नकार दिला किंवा त्याकडे दुर्लक्ष केले तर, मंडळ अथवा जहाज आणि त्याच्या दोरखंड, कापड-चोपड आणि सामान-सुमान किंवा त्यांचा कोणताही भाग अटकावून ठेविल किंवा ताब्यात घेईल आणि मंडळाला देय असलेली रक्कम व जहाज अटकावणीत किंवा ताब्यात असेपर्यंतच्या कालावधीत आणखी देय होईल अशी रक्कम चुकता करेपर्यंत ती अटकावून ठेविल.

(२) उक्त पट्टा किंवा शास्ती अथवा, अटकावणी किंवा ताब्यात घेणे किंवा अडकवून ठेवणे यासाठी येणारा खर्च, यांचा कोणताही भाग अशा अटकावणीनंतर किंवा तांब्या घेतल्यानंतर, पुढील पाच दिवसांच्या कालावधीत चुकता करावयाचा राहिला असेल त्याबाबतीत, मंडळ अशा रीतीने अडकावून किंवा ताब्यात घेऊन ठेवलेल्या जहाजाची किंवा इतर वस्तूंची विक्री करण्याची व्यवस्था करील आणि अशा विक्रीपासून येणाऱ्या उत्पन्नातून अशी पट्टी किंवा शास्ती व खर्च हासेच चुकता न झालेला विक्रीचा खर्च भागवण्यात येईल व अतिरिक्त रक्कम (काही असल्यास) अशा जहाजाच्या मालकाला, त्याने मागणी केल्यावर सुपूर्द केली जाईल.

५३. पट्टी चुकती करण्यात आल्यावर, नुकसानी वसूल करण्यात आल्यावर, बंदर निकास पत्र देणे.—बंदरातील कोणत्याही जहाजाला बंदर निकासपत्र देण्याचे काम करणाऱ्या केंद्र शासनाच्या अधिकाऱ्याला, मंडळाने, जर असे नमूद करणारी नोटीस दिली की,—

(एक) त्यात विनिर्दिष्ट केलेली रक्कम या अध्यादेशाखाली किंवा त्यानुसार केलेल्या कोणत्याही विनियमाखाली किंवा आदेशाखाली आकारणीयोग्य असलेल्या पट्टीच्या, दंडाच्या, शास्तीच्या किंवा खर्चाच्या संबंधात अशा जहाजाकडून किंवा अशा जहाजाच्या मालकाकडून किंवा नौकाधिपतीकडून किंवा त्या जहाजावरील मालाकरिता किंवा मालाच्या संबंधात देय आहे ; किंवा

(दोन) त्यात विनिर्दिष्ट केलेली रक्कम, कलम १०० मध्ये उल्लेखिलेल्या नुकसानीच्या संबंधात देय असून ती, तसेच, तिच्या बसुलीसाठी दंडाधिकाऱ्यासमोर त्या कलमानुसार केलेल्या कार्यवाहीचा खर्च वसूल करण्यात आलेला नाही ;

तर अशा रीतीने आकारणीयोग्य असलेली किंवा देय असलेली रक्कम चुकती करण्यात येईपर्यंत किंवा यथास्थिति, नुकसानभरपाई व खर्च वसूल केला जाईपर्यंत असा अधिकारी, बंदर निकासपत्र मंजूर करणार नाही.

प्रकरण सात

मंडळाला कार्य घेण्याचा अधिकार

५४. कार्य उभारण्याचा अधिकार.—(१) मंडळाला शासनाच्या पूर्वमंजूरीने, या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ नियमांद्वारे, शासन विहित करील अशा अटी व शर्तीवर कार्य उभारता येतील.

(२) मंडळाला खुल्या बाजारात त्याने काढलेल्या मंडळाच्या कार्ये रोख्यांवर कार्य उभारता येतील अशा शासनाकडून किंवा शासनाने मान्यता दिलेल्या बँकेकडून कार्य घेता येतील.

५५. मंडळाचे कार्ये रोखे.—(१) मंडळाला, शासनाच्या मंजूरीने मंडळाचे कार्ये रोखे मंडळाने ज्या नमुन्यात काढावयाचे तो नमुना व ते ज्या पद्धतीने व ज्या शर्तीच्या अधीनतेने ह्यांतारित करावयाचे ती पद्धत व शर्ती विनियमांद्वारे विहित करता येतील.

(२) मंडळाच्या कोणत्याही नमुन्यातील कोणत्याही कार्ये रोख्याच्या धारकाला त्याच्या मदल्यात आणि मंडळ वेळोवेळी ठरविल अशा अटीवर, विनियमांद्वारे विहित केलेले अन्य नमुन्यातील कार्ये रोखे घेता येतील.

(३) मंडळाच्या कार्ये रोख्याद्वारे मिळविलेल्या पैशांच्या संदर्भात त्या त्या वेळी त्यांचा धारक असलेल्या व्यक्तींना, खटला दाखल करण्याचा अधिकार असेल परंतु, दिनांकाच्या प्राथम्यक्रमानुसार अधिकार दिला जाणार नाही.

५६. संयुक्तपणे किंवा पृथक्पणे कर्जरोख्यांचा आवाता होण्याचा हक्क.— (१) संविदा अधि-१८७२ नियम, १८७२ याच्या कलम ४५ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही,—

चा ९.

(अ) जेव्हा मंडळाचा एखादा कर्जरोखा दोन किंवा अधिक व्यक्तींना संयुक्तपणे देय असेल तेव्हा त्यांच्यापैकी एक किंवा कोणीही मृत्यू पावल्यास असा कर्जरोखा त्या व्यक्तींच्या मागे ह्यात असलेल्या एका किंवा अनेक व्यक्तींना देय होईल, आणि

(ब) जेव्हा असा कोणताही कर्जरोखा दोन किंवा अधिक व्यक्तींना पृथक्पणे देय असेल तेव्हा त्यांच्यापैकी एक किंवा कोणीही मृत्यू पावल्यास तो कर्जरोखा त्या व्यक्तींच्या मागे ह्यात असलेल्या एका किंवा अनेक व्यक्तींना किंवा मृत व्यक्तींच्या प्रतिनिधींना किंवा त्यांच्यापैकी कोणालाही देय होईल.

(२) यातील कोणत्याही गोष्टीमुळे, मृत व्यक्तीच्या कोणत्याही प्रतिनिधीने पोट-कलम (१) ज्याला लागू होते अशा कोणत्याही कर्जरोख्यामध्ये किंवा कर्जरोख्या संबंधात ह्यात व्यक्तीच्या किंवा व्यक्तींच्या विरुद्ध केलेल्या कोणत्याही मागणीला त्याचा पोचणार नाही.

(३) या कलमाच्या प्रयोजनार्थ, कंपनी अधिनियम, १९५६ खाली किंवा त्या त्या वेळी अंमलात १९५६ असलेल्या अन्य कोणत्याही कायद्याखाली विधिसंस्थापित केलेली किंवा विधिसंस्थापित केल्याचे चा १. मानण्यात येणारी कोणताही निकाय मग तो भारतात असो किंवा भारताबाहेर असो जेव्हा विसर्जित होईल तेव्हा त्याचे कार्य बंद झाले असल्याचे मानण्यात येईल.

५७. किंवा अधिक संयुक्त धारकांचा पावती देण्याचा अधिकार.—जेथे दोन किंवा अधिक व्यक्ती एखाद्या मंडळ कर्जरोख्याच्या संयुक्त धारक असतात तेथे त्या व्यक्तींपैकी कोणत्याही एका व्यक्तीला अन्य कोणत्याही धारकाने मंडळाला तद्विरुद्ध सूचना दिलेली नसल्यास, अशा कर्जरोख्याच्या संबंधात देय होणाऱ्या कोणत्याही व्याजाबाबत प्रभावी पावती देता येईल.

५८. खुद्द कर्जरोख्यावरच पृष्ठांकन करणे.—परक्राम्य संलेख अधिनियम, १८८१ याच्या कलम १५ १८८१ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, पृष्ठांकनाद्वारे हस्तांतरणीय असलेल्या मंडळ कर्जरोख्याच्या बाबतीत चा याच कर्जरोख्याच्या मागील बाजूस धारकाने स्वाक्षरी करून पृष्ठांकित केलेले असल्याशिवाय कोणतेही २६. पृष्ठांकन वैध ठरणार नाही.

५९. कर्जरोख्यावरील पृष्ठांकनामुळे त्याच्या रकमेबाबत बाधित्व न येणे.— परक्राम्य संलेख अधि-१८८१ नियम, १८८१ यात काहीही अंतर्भूत असले तरी, कोणताही व्यक्ती केवळ तिने एखाद्या कर्जरोख्यावरचा पृष्ठांकन केले आहे याच कारणावरून त्या कर्जरोख्यासंबंधातील, मुद्दालाची किंवा व्याजाची देय २६. रक्कम चुकती करण्यास पात्र ठरणार नाही.

६०. कर्जरोख्यावर स्वाक्षरीचा ठसा.—(१) मंडळाच्या कर्जरोख्यावर, मंडळाच्या वतीने स्वाक्षरी करण्याचा प्राधिकार असलेल्या व्यक्तीची स्वाक्षरी ही, मंडळ निदेश वेईल त्याप्रमाणे, छापण्यात, कोरण्यात, शिलामुद्रित करण्यात किंवा अन्य कोणत्याही यांत्रिक प्रक्रियेने उमटवण्यात येईल.

(२) अशा रीतीने छापलेली, कोरलेली, शिलामुद्रित केलेली किंवा उमटवलेली किंवा अन्य प्रकारची स्वाक्षरी ही, जणू काही ती, अशा प्राधिकृत व्यक्तीने आपल्या स्वतःच्या हस्ताक्षरात केल्याप्रमाणे वैध असेल.

६१. कर्जरोख्याची दुसरी प्रत देणे.—(१) जेव्हा मंडळाचा एखादा कर्जरोखा हरवल्याचे, चोरीला गेल्याचे अथवा पूर्णपणे अथवा अंशतः नष्ट झाल्याचे सांगण्यात येईल आणि एखादी व्यक्ती तो कर्जरोखा हरवला, चोरीला गेला अथवा नष्ट झाला नसता तर जिला तो देय झाला असता अशी व्यक्ती आपणच असल्याचा दावा करीत असेल तेव्हा त्या व्यक्तीला, मंडळाकडे अर्ज केल्यावर आणि कर्जरोखा हरवल्याबाबत, चोरीला गेल्याबाबत अथवा नष्ट झाल्याबाबत व दाव्याच्या न्याय्यतेबाबत मंडळाचे समाधान होईल अशा प्रकारे पुरावा सादर केल्यावर, आणि विनियमांद्वारे काही फी विहित केली असल्यास ती भरल्यावर मंडळाकडून पुढील बाबतीत आदेश मिळविता येईल :—

(अ) अर्जदाराला देय असणाऱ्या कर्जरोख्याची दुसरी प्रत देणे ; आणि

(ब) हरवलेल्या, चोरीस गेलेल्या किंवा नष्ट झालेल्या कर्जरोख्याच्या बाबतीत, त्या कर्जरोख्याची दुसरी प्रत मिळवण्यात व्याज प्रदान करणे.

(२) मंडळाने, कर्जरोखा हरवल्याबाबत किंवा चोरीला गेल्याबाबत किंवा नष्ट झाल्याबाबत विनियमांद्वारे विहित केलेल्या रीतीने अधिसूचना काढल्याखेरीज पोट-कलम (१) अन्वये आदेश काढला जाणार नाही.

(३) ज्या कर्जरोख्यांच्या बाबतीत पोट-कलम (१) अन्वये आदेश काढण्यात आला असेल त्यांची यादी मंडळ विनियमांद्वारे विहित करील अशा रीतीने प्रसिद्ध करण्यात येईल.

(४) पूर्णतः हरवल्याचे, चोरीला गेल्याचे किंवा नष्ट झाल्याचे सांगण्यात आलेल्या कोणत्याही कर्जरोख्यांच्या बाबतीतील मंडळाच्या दायित्वापासून त्याला या अध्यादेशाच्या तरतुदी अन्वये मुक्त करण्यापूर्वी जर, एखादे वेळी, तो कर्जरोखा सापडला तर या कलमाअन्वये त्या संदर्भात दिलेल्या कोणताही आदेश रद्द करण्यात येईल.

६२. कर्जरोख्याचे रूपांतरण.—(१) मंडळ ते विनियमांद्वारे विहित करील अशा शर्तीच्या अधीन राहून त्याने काढलेल्या एका किंवा अनेक कर्जरोखे मिळण्याचा हक्क सांगणाऱ्या व्यक्तीचा अर्ज आल्यावर व ती हक्कमागणी न्याय्य असल्याची खात्री करून घेतल्यानंतर आणि ते विनियमांद्वारे विहित करील अशा रीतीने व कोणतीही फी असल्यास अशी फी भरल्यानंतर पांचपावती दिलेले एक किंवा अनेक कर्जरोखे मुदत करण्यात आल्यावर अशी एक किंवा अनेक कर्जरोखे रूपांतरित, एकत्रीकृत किंवा उपविभाजित करील आणि तदनुसार कर्जदाराचा एक किंवा अनेक नवीन कर्जरोखे देईल.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये निर्देशिलेले रूपांतरण, एकत्रीकरण किंवा पोटविभाजन त्याच किंवा वेगवेगळ्या वर्गाच्या एका किंवा अनेक कर्जरोख्यामध्ये किंवा एकाच किंवा वेगवेगळ्या कर्जांमध्ये होईल.

६३. विशिष्ट प्रकरणांमध्ये मुक्त होण्याबाबत.—मुदत-मर्यादा अधिनियम, १९६३ यामध्ये काहीही १९६३ चा अंतर्भूत असले तरी मंडळ,—

३६.

(एक) मंडळाच्या कर्जरोख्यावर ज्या दिनांकाला रकमेचे प्रदान देय होईल त्या दिनांकाला किंवा त्यानंतर ते केल्यानंतर, किंवा

(दोन) कलम ६१ अन्वये कर्जरोख्यांची दुसरी प्रत देण्यात आल्यानंतर, किंवा

(तीन) कलम ६२ अन्वये रूपांतरण, एकत्रीकरण किंवा पोटविभाजन करून, एक किंवा अनेक नवीन कर्जरोखे दिल्यावर,

मंडळ, त्या कर्जरोख्यांच्या बाबतीतील दायित्वांमधून पुढील प्रकारे मुक्त होईल :—

(अ) प्रदानाच्या बाबतीत ज्या दिनांकाला प्रदान देय होते त्या दिनांकापासून सहा महिन्यांचा कालावधी व्यपगत झाल्यानंतर ;

(ब) कर्जरोख्याच्या दुसऱ्या प्रतीच्या बाबतीत, जीमध्ये कर्जरोखा प्रथम नमूद करण्यात आलेला आहे ती सूची कलम ६१ च्या पोट-कलम ३ अन्वये प्रसिद्ध झाल्याचा दिनांक किंवा मूळ कर्जरोख्यावरील व्याज प्रदानाचा शेवटचा दिनांक यापैकी जो नंतरचा असेल त्या दिनांकापासून सहा महिन्यांचा कालावधी व्यपगत झाल्यानंतर ;

(क) रूपांतरण, एकत्रीकरण किंवा पोटाविभाजन यानंतर देण्यात आलेल्या कर्जरोक्याच्या बाबतीत असा कर्जरोक्या देण्यात आल्याच्या दिनांकापासून सहा वर्षांचा कालावधी व्यपगत झाल्यानंतर.

१४. मंडळाने घेतलेल्या कर्जाच्या बाबतीतील प्रतिभूती.—या अध्यादेशान्वये मंडळाने घेतलेली सर्व कर्जे पुढील बाबींदरील प्रथम भार असतील :—

(अ) पुढील गोष्टी बगळता मंडळाची निहित मालमत्ता किंवा यात यापुढे कर्जे चालू असण्याच्या कालावधीत मंडळाकडे निहित होणारी मालमत्ता :—

(एक) मंडळाने पुढीलप्रमाणे बाजूला ठेवलेली कोणतीही रक्कम,—

(१) कोणतेही कर्ज फेडण्यासाठी ठेवलेला कर्जनिवारण निधी ; किंवा

(२) कर्मचाऱ्यांना घावयाचे निवृत्तिवेतन ; किंवा

(दोन) मंडळाने स्थापन केलेला भविष्यनिर्वाह किंवा निवृत्तिवेतन निधी ; आणि

(ब) या अध्यादेशान्वये मंडळाकडून आकारले जाणारे दर.

१५. मंडळाला दिलेल्या कर्जाच्या संबंधातील शासनाच्या उपाययोजना.—शासनाने मंडळाला दिलेल्या कर्जाच्या संबंधात शासनाला मंडळाने काढलेल्या मंडळ प्रतिभूतीच्या धारकाप्रमाणेच उपाययोजना करता येतील ; आणि अशा कर्जाच्या संबंधात शासनाला अशा मंडळाच्या प्रतिभूतीधारकापेक्षा अग्रक्रमाचे किंवा अधिक हक्क असल्याचे मानण्यात येणार नाही :

परंतु असे की, नियत दिनांकापूर्वी घेतलेल्या अशा कोणत्याही कर्जाच्या अटीमध्ये जर अशी स्पष्ट तरतूद असेल की, कर्जाची परतफेड करताना मंडळाने या कर्जाला इतर सर्व कर्जांहून अग्रक्रम जाणा तर, असा कर्जाला अग्रक्रम असेल.

१६. नियत दिनांकापूर्वी कर्जाची परतफेड करण्याचे मंडळाचे अधिकार.—मंडळ, शासनाच्या पूर्व-मंजुरीने या अध्यादेशाच्या तरतुदीनुसार त्याच्याकडे येतील अशा पैसांमधून, मंडळाच्या अन्य प्रतिभूती धारकाच्या प्रतिभूतींना बाध न येऊ देता बापरात आंधता येईल अशी कोणतीही रक्कम परतफेड करण्यासाठी निश्चित करण्यात आलेला कालावधी पूर्ण झालेला नसून तरी अशा एखाद्या कर्जाच्या मुदलापोटी वेग राहिलेली कोणतीही रक्कम शासनाला परत करण्यासाठी बापक झकेल :

परंतु असे की, अशी कोणतीही परतफेड वहा इतर स्थापित कमी रकमेची असणार नाही ; आणि अशी परतफेड करण्यात आली असेल तर नंतरच्या प्रत्येक हप्त्यातील व्याजाची रक्कम उर्वरित मुदलाच्या रकमेवर वेग असलेले नेमके व्याज दर्शवू झकेल अशा प्रकारे समायोजित करण्यात आलेली असेल.

१७. कर्जनिवारण निधी स्थापन करणे.—(१) कर्जाच्या दिनांकापासून एक वर्ष संपण्याच्या आत ज्या कर्जाची परतफेड करता येत नाही अशा, या अध्यादेशातील मंडळाने उधारलेल्या कर्जाच्या संबंधात जर शासन लेखी आदेशाद्वारे तसे निदेश देत असेल तर मंडळ, शासनाची पूर्व-संमती मिळविली असल्यास ते खेरीज करून कोणत्याही परिस्थितीत पंचवीस वर्षांहून अधिक मुदलेल्या कालावधित परिसमाप्ति करण्यास पुरेशी रक्कम आपल्या उत्पन्नातून दर सहा महिन्यांनी कर्जनिवारण निधी म्हणून बाजूला ठेवील ; मात्र कोणत्याही परिस्थितीत असा कमाल कालावधी चाळीस वर्षांहून अधिक असणार नाही :

परंतु कर्जनिवारण निधी स्थापन करण्यासंबंधीच्या अर्जाचा कोणताही करार करण्यात आलेला नसेल तर मंडळाने केंद्र शासन किंवा कोणतेही राज्य शासन यांच्याकडून घेतलेल्या कर्जाच्या संबंधात असा कर्जनिवारण निधी स्थापन करणे आवश्यक असणार नाही.

(२) मंडळ या अध्यादेशानुसार ज्या कर्जासाठी जबाबदार आहे अशा कोणत्याही कर्जाच्या बाबतीत एखाद्या प्राधिकरणाने नियत दिनांकापूर्वी या कोणताही कर्जनिवारण निधी स्थापन केला असेल तर, त्या प्राधिकरणाने अशा प्रकारे स्थापन केलेला निधी मंडळाने या कलमान्वये स्थापन केलेला असल्याचे मानण्यात येईल.

६६. कर्जनिवारणे निधीची गुंतवणूक व वापर.—(१) कलम ६७ च्या पोट-कलम (१) अन्वये मंडळाचे अशा प्रकारे बाजूला ठेवलेल्या रकमा आता त्या कलमाच्या पोट-कलम (२) मध्ये निर्देशितल्या कोणत्याही कर्जनिवारण निधीचा भाग असलेल्या रकमा सार्वजनिक प्रतिभूतीमध्ये किंवा शासन सासंबंधात माव्य करील अशा अन्य प्रतिभूतीमध्ये गुंतवण्यात येतील आणि या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ विद्युस्त या नात्याने मंडळाकडून त्या धारण केल्या जातील.

(२) मंडळ कर्जनिवारण निधीतील संपूर्ण किंवा काही अंशी रक्कम, ज्या पैमाण्या परतफेडीसाठी निधी स्थापन करण्यात आलेला आहे ते पैसे चुकते करण्यासाठी वापरील :

परंतु असे की, मंडळ संपूर्ण कर्जातून मुक्त होईपर्यंत अशा रीतीने संपूर्णतः किंवा अंशतः वापरलेल्या कर्जनिवारण निधीमुळे अन्यथा जे व्याज मिळाले असते त्या व्याजाएवढी रक्कम दरवर्षी निधीमध्ये जमा करित राहील.

६९. कर्जनिवारणे निधीची वार्षिक तपासणी.—(१) कोणत्याही कर्जाच्या परिसमापनासाठी स्थापन करण्यात आलेला कर्जनिवारण निधी शासन-सासंबंधात नियुक्त करील अशा व्यक्तीकडून वार्षिक तपासणी केली जाण्याच्या अधीन असेल आणि अशा प्रकारे नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती निधीची रोख रक्कम आणि जमाबाती असलेल्या प्रतिभूतीचे चालू बाजारमूल्य गुंतवणूक नियमित केली गेली असती आणि त्यावर प्रारंभी अंदाज केल्याप्रमाणे ज्या दराने व्याज मिळाले असते ते व्याज याप्रमाणे जेवढी रक्कम जमा झाली असती तेवढ्या रकमेएवढे आहे किंवा कसे बाबहल सुनिश्चित करील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये कर्जनिवारण निधीची वार्षिक तपासणी करण्यासाठी नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती जेवढी रक्कम कमी असेल त्याचे प्रमाणित करील तेवढी तुटीची कोणतीही रक्कम मंडळ, शासनाने क्रमशः पुनर्विनियोजन करण्यासाठी विशेष मंजूरी दिली असल्यास ते खेरीज-करून, ताबडतोब कर्जनिवारण निधीमध्ये जमा करील.

(३) कर्जनिवारण निधीच्या जमाबाती असलेली रोख रक्कम आणि प्रतिभूतीचे चालू बाजारमूल्य त्याच्या जमाबाती असणे आवश्यक असलेल्या रकमेहून अधिक असेल तर, पोट-कलम (१) अन्वये नियुक्त करण्यात आलेली व्यक्ती ही जादा रक्कम प्रमाणित करील आणि मंडळ शासनाच्या पूर्वमंजूरीने कलम ६७ अन्वये आवश्यक असलेली कर्जनिवारण निधीमधील सहामाही वर्गणी कमी करील किंवा बंद करील.

१९९४ ७०. अल्पमुदती वेयकांवर कर्ज उभारण्याचे मंडळाचे अधिकार.—या अध्यादेशात अंतर्भूत असलेल्या आ ९. कोणत्याही गोष्टीमुळे स्थानिक प्राधिकरण कर्ज अधिनियम, १९९४ अन्वये कर्ज उभारण्याच्या मंडळाच्या अधिकारावर परिणाम होत असल्याचे मानण्यात येणार नाही.

७१. तात्पुरती कर्ज किंवा अधिकर्ष काढण्यासंबंधीचे मंडळाचे अधिकार.—या अध्यादेशात काहीही अंतर्भूत असले तरी मंडळाला,—

(१) तात्पुरत्या अधिकर्षाद्वारे किंवा अन्यथा त्याने धारण केलेल्या प्रतिभूती त्याच्या राखीव निधीत ठेवून किंवा मंडळाच्या रकामांमध्ये असलेल्या नियत ठेवीच्या तारणावर पैसे कर्जाक घेता येतील;

(२) शासनाची पूर्व मंजूरी न घेता त्याच्या चालू भत्ताच्या तारणावर किंवा तारजमहाणा-वर अशा बँकांकडून कर्जाक रकमा घेता येतील :

परंतु असे की, असे तात्पुरते अधिकर्ष किंवा इतर कर्ज,—

(अ) यांनी मुदत कोणत्याही वेळी सहा महिन्यांपेक्षा अधिक असणार नाही; आणि

(ब) कोणत्याही वर्षात कोणत्याही वेळी अशा अधिकर्षाची किंवा इतर कर्जांची रक्कम शासन या संबंधात निश्चित करील त्याप्रमाणे दहा लाख रुपयांहून कमी नसेल अशा रकमेहून अधिक होत असेल तर, शासनाच्या पूर्व परवानगीशिवाय घेतले जाणार नाहीत :

परंतु यापैकी असे की, अधिकर्षाद्वारे किंवा अन्य प्रकारे कर्जाक घेतलेल्या सर्व रकमा या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ खर्च केल्या जातील.

७२. इन्टरनेशनल बँक फॉर रिकन्स्ट्रक्शन अँड डेव्हलपमेंट यांच्याकडून किंवा इतर विदेशी परिसंस्थांकडून पैसे कर्जाक घेव्वाचा मंडळाचा अधिकार.—या अध्यादेशात काहीही अंतर्भूत असले तरीही, परंतु त्या त्या वेळी अंमलात असणाऱ्या अन्य कोणत्याही कायद्यास अर्धीन राहून व शासनाच्या पूर्व मंजूरीने व त्या शासनाकडून मान्य करण्यात येतील अशा अटी व शर्तीवर, मंडळास, या अध्यादेशाच्या प्रयोजनासाठी इन्टरनेशनल बँक फॉर रिकन्स्ट्रक्शन अँड डेव्हलपमेंट यांच्याकडून किंवा भारताबाहेरील कोणत्याही देशातील अन्य कोणत्याही बँकेकडून किंवा परिसंस्थेकडून एका किंवा अनेक चलनांच्या स्वरूपात कर्ज घेता येतील आणि कर्जाच्या अटी व शर्तीमध्ये किंवा त्यासाठी शासनाकडून देण्यात आलेल्या मान्यता पत्रांमध्ये अन्यथा तरतुद करण्यात आली असल्या-खेरीज, अशा कोणत्याही कर्जाक किंवा अशा कोणत्याही कर्जाच्या संबंधात, या प्रकरणातील अन्य कोणतीही तरतुद लागू होणार नाही.

प्रकरण आठ

मंडळाचे कार्य

७३. मंडळाचा सर्वसाधारण निधी.—या अध्यादेशाच्या तरतुदीन्वये मंडळाला किंवा त्याच्या वतीने मिळविण्यात आलेला सर्व पैसा, तसेच बंदराचा व त्याच्या पोचमार्गाचा संरक्षक म्हणून किंवा भारतीय बंदरे अधिनियम, याच्या कलम ३६ अन्वये नियुक्त करण्यात आलेली संस्था म्हणून, मंडळाला त्याच्या स्वतःचा, मंडळाचा सर्वसाधारण निधी असेल आणि ते तो ठेवील, अनुदान अर्थसहाय्य, कर्ज आणि आगाऊ रक्कम या मार्गांनी शासनाकडून मंडळाला मिळालेला सर्व पैसा मंडळाच्या सर्वसाधारण निधीमध्ये जमा करण्यात येईल.

७४. सर्वसाधारण निधीमधील पैशांचा वापर.—(१) कलम ७३ अन्वये सर्वसाधारण निधीमध्ये जमा करण्यात आलेल्या पैशांचा वापर मंडळाकडून पुढील क्षेत्रां भागविण्यासाठी करण्यात येईल :—

(अ) मंडळाकडून घेण्यात किंवा मिळविण्यात आलेल्या किंवा ज्याच्या परतफेडीची जबाबदारी मंडळावर असेल अशा कोणत्याही कर्जाच्या संबंधातील व्याज व मुदलाचे हप्ते व अशा कर्जासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या कर्जविसाखणी निधीला रक्कम प्रदान करणे;

(ब) (एक) मंडळाचा अध्यक्ष व इतर सदस्य;

(दोन) मंडळाचे कर्मचारी; व

(तीन) अशा कर्मचाऱ्यांचे ह्यात नातेवाईक, कोणतेही असल्यास;

यांना देय असलेले वेतन, फी, पारिश्रमिक, भत्ते, निवृत्तिवेतन, उपदाने, अनुकंपा भत्ते किंवा इतर रक्कम;

(क) केंद्र किंवा राज्य शासन यांच्या कोणत्याही अधिकाऱ्यांच्या सेवा मंडळास उसन्या देण्यात आल्या असल्यास, अशा अधिकाऱ्यांचे निवृत्तिवेतन किंवा रजा भत्ता यांपोटी केंद्र शासन किंवा असे राज्य शासन यांना देय असलेली, कोणतीही असल्यास, अंशदाने;

(ड) मंडळाकडून स्थापन करण्यात आलेला कोणताही भविष्य निर्वाह निधी किंवा कल्याण निधी किंवा कर्ज किंवा विशेष निधी चालविण्याकरिता व त्याची व्यवस्था पाहण्याकरिता मंडळाने केलेला, कोणताही असल्यास, परिचय व कार्य;

(ई) या अध्यादेशान्वये करण्यात आलेल्या विनियमांद्वारे व (४) मध्ये विनिर्दिष्ट करण्यात आलेल्या अशा कोणत्याही निधीमध्ये जी अंशदाने देण्याचे योजविलेले आहे, प्राधिकृत करण्यात आले असेल, अशी अंशदाने कोणतीही असल्यास;

(फ) बंदराच्या, तसेच मंडळाच्या मोठा, व्हारी व इतर मालमत्ता यांच्या संरक्षणासाठी यथास्थिति राज्य शासन किंवा केंद्र शासन किंवा कोणतेही प्राधिकरण स्थापन करील व ठेवील अशा पोलीस दलाच्या किंवा केंद्रीय औद्योगिक सुरक्षा दलाच्या किंवा अन्य कोणत्याही दलाच्या राखण व पहाण्याच्या कामासंबंधातील खर्चापोटी मंडळाकडून देय असलेले वाजवी अंशदान म्हणून मंडळ व शासन किंवा केंद्र शासन किंवा अन्य कोणतेही प्राधिकरण, वेळोवेळी मान्य करतील अशा रकमा;

(ग) मंडळाच्या मालकीच्या किंवा मंडळाकडे निहित असलेल्या मालमत्तेच्या दुहस्तीचा व परिरक्षणाचा खर्च;

(ह) महसुलातून ज्याचा खर्च केला जावा असे मंडळ ठरवील असे, कलम २५ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेले कोणतेही नवीन काम किंवा उपकरण यांची अंमलबजावणी व तत्सूच यांचरील खर्च;

(आय) कलम २६ अन्वये करण्यात आलेला कोणताही खर्च;

(जे) सर्वसाधारणतः या अध्यादेशाच्या प्रयोजनांसाठी मंडळाकडून करण्यात येईल असा अन्य कोणताही खर्च;

(के) मंडळाने अर्ज केल्यावरून किंवा अन्यथा शासनाकडून विशेषेकरून मंजूर करण्यात येईल किंवा ज्यासाठी मंडळ, कायदेशीरदृष्ट्या जबाबदार असेल असा अन्य कोणताही खर्च.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या रीतीने किंवा प्रयोजनासाठी ज्याचा तातडीने वापर करता येत नसेल असा मंडळाच्या खात्यावर जमा असलेला सर्व पैसा,—

१९७०. (अ) मंडळ ठरवील त्यानुसार भारताच्या स्टेट बँकेमध्ये किंवा बँकिंग कंपन्या (उपक्रमांचे संपादन व हस्तांतरण) अधिनियम, १९७० च्या कलम २, खंड (ड) मध्ये व्याख्या करण्यात आलेल्या कोणत्याही ५. तत्सम नवीन बँकेमध्ये किंवा राज्य शासनाकडून नियंत्रण व व्यवस्थापन केल्या जाणाऱ्या कोणत्याही महामंडळांमध्ये किंवा वित्तीय संस्थेमध्ये जमा करण्यात येईल, किंवा

(ब) मंडळ ठरवील त्यानुसार अशा सार्वजनिक रोख्यांमध्ये गुंतविण्यात येईल व उक्त रोखे या अध्यादेशाच्या प्रयोजनांसाठी, मंडळाकडून विश्वस्त म्हणून धारण करण्यात येतील.

७५. सर्वसाधारण निधीमधील पैसा विनिर्दिष्ट लेखांमध्ये हस्तांतरीत करणे आणि त्या उलट करण्याचा अधिकार.—शासनाच्या पूर्वमंजूरीने मंडळाम, बंदराच्या सर्वसाधारण निधीमध्ये जमा केलेल्या पैशामधील कोणतीही रक्कम, बंदरवाटाद्वारे वेतन लेखा या नावाचा कोणताही निधी ठेवला असल्यास, अशा विशिष्ट किंवा विनिर्दिष्ट लेखांमधील कोणतीही तूट भरून काढण्यासाठी उपयोगात आणता येईल किंवा अशा विशिष्ट लेखांमधील कोणतीही जादा रक्कम संपूर्णपणे किंवा तिचा भाग बंदराच्या सर्वसाधारण निधी हस्तांतरित करता येईल.

७६. महसूल निधी स्थापन करणे.—मंडळाला, वेळोवेळी, त्याच्या अतिरिक्त उत्पन्नांमधील त्यास योग्य वाटेल अशी रक्कम बंदरामधील विद्यमान सोयी व्यापक करण्याकरिता किंवा नवीन सोयी निर्माण करण्याकरिता किंवा महसुलातील कोणतीही तात्पुरती तूट भरून काढण्याकरिता किंवा तात्कालिक (Transient) कारणांमुळे उद्भवणारी खर्चातील वाढ भरून काढण्याकरिता किंवा पुनःस्थापनेच्या प्रयोजनाकरिता किंवा आग, चक्रीयवाढ, जहाज कुडणे किंवा इतर अपघात यांपासून होणारे नुकसान किंवा हानी भरून काढण्याकरिता किंवा या अध्यादेशाखालील मंडळाची नेहमीची कामे करताना उद्भवणारी अन्य कोणतीही निकड दूर करण्याकरिता, एका किंवा अनेक राखीव निधींच्या स्वरूपात बाजूला काढून ठेवता येईल :

परंतु असे की, अशा एका किंवा अनेक राखीव निधींच्या संबंधात दरवर्षी बाजूला काढून ठेवलेली आणि कोणत्याही वेळी अशा राखीव निधीची जी रक्कम असेल अशा रक्कम, राज्य शासनाने याबाबतीत वेळोवेळी निर्दिष्ट केलेल्या रकमेपेक्षा अधिक असणार नाही.

७७. सागरी मंडळाचे रोखे मंडळाच्या स्वतःच्या गुंतवणुकीसाठी राखून ठेवण्याचा अधिकार.—

(१) या अध्यादेशान्वये, मंडळात ज्या गुंतवणुका करण्यास प्राधिकृत करण्यात आले आहे अशा कोणत्याही गुंतवणुकीच्या प्रयोजनार्थ मंडळाने, ज्यास, शासनाने संमती दिली आहे अशा कोणत्याही कर्जासाठी त्याच्याकडून, काढण्यात यावयाचे कोणतेही रोखे राखून ठेवणे व वाचूला काढून ठेवणे, हे कायदेशीर असेल, मात्र असे रोखे राखून ठेवण्याचा व ते वाचूला काढून ठेवण्याचा उद्देश हा कर्ज देण्याची शर्त म्हणून अधिसूचित करण्यात आला असेल.

(२) मंडळाने असे रोखे बेट मंडळाला देणे व त्याच्या नावाने देणे यामुळे असे रोखे नष्ट किंवा रद्द होणार नाहीत तर अशा प्रकारे देण्यात आलेला प्रत्येक रोखा हा, जणू काही तो अन्य कोणत्याही व्यक्तीला व तिच्या नावे देण्यात आलेला रोखा असल्याप्रमाणे सर्वथा वैध असेल.

(३) मंडळाने काढलेल्या कोणत्याही रोख्याची मंडळाकडून करण्यात आलेली खरेदी किंवा मंडळाकड करण्यात आलेले हस्तांतरण, अभिहस्ताकृत किंवा पुष्ठांकन यामुळे असा कोणत्याही रोखा नष्ट किंवा रद्द होणार नाही तर अन्य कोणत्याही व्यक्तीने तो बेतला असल्यास किंवा तिच्याकडे तो हस्तांतरित, अभिहस्ताकृत किंवा पुष्ठांकित करण्यात आला असल्यास तो ज्या रीतीने व ज्या मर्यादितपर्वत वैध व परक्रम्य असतो त्या रीतीने व त्या मर्यादितपर्वत तो वैध व परक्रम्य असेल.

७८. मांडवलातून खर्च मागविण्यासाठी शासनाची पूर्व मंजूरी घेणे.—(१) राज्य शासनाच्या पूर्व-मंजूरीखेरीज, मंडळ कोणताही खर्च मांडवलातून करणार नाही :

परंतु असे की, मंडळास, शासनाकडून निविष्ट करण्यात येईल एवढ्या मर्यादित अधिक असणार नाही एवढी रक्कम शासनाकडून लादण्यात येतील अशा शर्तीस अधीन राहून, अशी मंजूरी नसतानाही मांडवलातून खर्च करता येईल.

(२) मांडवलातून करण्यात यावयाचा खर्च म्हणून करण्यात आलेल्या प्रत्येक खर्चाची रक्कम ही याबाबतीत राज्य शासनाने मंजूर केलेल्या खर्चाहून अधिक होत असेल अशा कोणत्याही प्रकरणी, अशी अधिक रक्कम ही अशा प्रकारे मंजूर केलेल्या रकमेच्या दहा टक्क्यांपेक्षा अधिक होत असल्याखेरीज, पोट-कलम (१) मधील कोणत्याही गोष्टीमुळे राज्य शासनाची पुन्हा मंजूरी मिळविणे आवश्यक आहे असे मानले जाणार नाही.

७९. मंडळाची किंवा शासनाची मंजूरी ज्यासाठी आवश्यक आहे अशी कामे,—(१) उधाचे अंदाजित मूल्य, याबाबतीत शासनाने निश्चित केलेल्या रकमेपेक्षा अधिक होत असेल असे कोणतेही नवीन काम मंडळ सुरू करणार नाही किंवा असे कोणतेही उपकरण पुरविणार नाही किंवा असे काम किंवा उपकरण यांच्या संबंधातील अंदाजित खर्चाचा आराखडा मंडळाकडे सादर करण्यात येईतोपर्यंत व त्यास मंडळाची मान्यता मिळेतोपर्यंत असे कोणतेही नवीन काम किंवा उपकरण यांच्या संबंधात मंडळाकडून कोणताही करार केला जाणार नाही, आणि अशा कोणत्याही नवीन कामाबरील किंवा उपकरणाबरील अंदाजित खर्च, याबाबतीत शासनाकडून वेळोवेळी निश्चित करण्यात येईल अशा रकमेहून अधिक होईल त्याबाबतीत अशा कामास सुरुवात करण्यापूर्वी किंवा उपकरण पुरविण्यापूर्वी अशा योजना व अंदाजांना शासनाची मंजूरी मिळविण्यात येईल.

(२) प्रत्यक्षात करण्यात आलेला खर्च हा, अशा प्रकारे मंजूर करण्यात आलेल्या अंदाजित खर्चाच्या दहा टक्क्यांपेक्षा अधिक नसेल अशा कोणत्याही प्रकरणी, पोट-कलम (१) मधील कोणत्याही गोष्टीमुळे शासनाची पुन्हा मंजूरी घेणे आवश्यक आहे असे मानले जाणार नाही.

८०. कामाच्या अंमलबजावणी संबंधातील मुख्य कार्यकारी अधिकार्याचा अधिकार.—कलम ७९ मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही, ज्या कामाबरील खर्च, त्याबाबतीत शासनाने निश्चित केलेल्या, खर्चाच्या कमाल मर्यादेपेक्षा अधिक होत नसेल तर अशा कामाच्या अंमलबजावणीचा निदेश मुख्य कार्यकारी अधिकारी देऊ शकेल व अशा कामांच्या अंमलबजावणीचा करार करू शकेल परंतु, अशा प्रत्येक प्रकरणी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, काम संपल्या लवकर अशाप्रकारे त्याने दिलेल्या निदेशासंबंधात किंवा त्याने केलेल्या करारासंबंधात मंडळास कळवील.

८१. दावे आपसात मिटवण्याचा किंवा त्यात तडजोड घडविण्याचा मंडळाचा अधिकार.—मंडळास, त्याने किंवा त्याच्याविरुद्ध करण्यात आलेला कोणताही दावा किंवा मागणी किंवा दाखल करण्यात आलेली कोणतीही कारवाई किंवा वाद, त्यास योग्य वाटेल एवढ्या रकमेच्या किंवा अन्य नुकसान-भरपाईच्या मोबदल्यात आपसात मिटवू शकेल किंवा त्यात तडजोड घडवून आणू शकेल :

परंतु असे की, अशा समझोत्यामुळे या बाबतीत शासनाकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा रकमेहून अधिक रक्कम मंडळाने देणे अपेक्षित असेल तर, त्याबाबतीत, शासनाच्या पूर्वमंजूरीखेरीज या कसमान्यते, कोणताही समझोता केला जाणार नाही.

८२. हानीची रक्कम निर्लेखित करणे.—(१) मंडळास देय असलेली रक्कम किंवा मंडळाकडून झालेली हानी मग ती पैशाची असो वा मालमत्तेची असो—वसूल होण्याजोगी किंवा भरून येण्याजोगी नाही असे मंडळाचे मत असेल त्याबाबतीत, शासनाकडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा शर्तीस अधीन राहून, मंडळास, शासनाच्या पूर्वमान्यतेने, उक्त रक्कम किंवा हानी अंतिमतः निर्लेखित करण्यास मंजूरी देता येईल :

परंतु असे की, अशी वसूल न होण्याजोगी रक्कम किंवा भरून येण्याजोगी नसलेली हानी ही कोणत्याही व्यक्तिगत प्रकरणी पंचवीस हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल किंवा कोणत्याही वर्षात एकंदरीत पाच लाख रुपयांपेक्षा अधिक होत नसेल त्याबाबतीत, राज्य शासनाची अशी मान्यता आवश्यक असणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरीही, मंडळास देय असलेली कोणतीही रक्कम किंवा मंडळाकडून झालेली कोणतीही हानी, मग ती पैशाची असो वा मालमत्तेची असो, वसूल होण्याजोगी किंवा भरून येण्याजोगी नाही असे मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे मत असेल त्याबाबतीत, तो मुख्य कार्यकारी अधिकारी अशी रक्कम किंवा हानी ही वैयक्तिक प्रकरणामध्ये पाच हजार रुपयांपेक्षा अधिक नसेल तर किंवा कोणत्याही एका वर्षात एकंदरीत एक लाख रुपयांपेक्षा अधिक होत नसेल तर, अशी रक्कम किंवा हानी निर्लेखित करण्यास मंजूरी देऊ शकेल आणि अशा प्रत्येक प्रकरणी, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, अशी मंजूरी देण्याची कारणे देऊन ती बाब मंडळास कळवील.

८३. संरक्षक म्हणून मंडळाचे अधिकार.—या अध्यादेशाद्वारे प्राधिकृत केलेल्या कामाच्या सर्वघातील, या अध्यादेशात अंतर्भूत असलेले सर्व अधिकार, प्राधिकार व निर्बंध हे बंदराचे संरक्षक म्हणून किंवा, भारतीय बंदरे अधिनियम, याचे कलम ३६, पोट-कलम (१) अन्वये नियुक्त केलेली संस्था म्हणून मंडळाकडून केल्या जाणाऱ्या कामांना लागू होतील आणि तसेच अशी कामे, त्यासाठी लागणारे अंदाज आणि त्याखाली होणारा खर्च यांना बाब्याच्या मंजूरीबाबतही लागू होतील.

८४. अर्थसंकल्पीय अंदाज.—(१) मंडळ, दरवर्षी जानेवारीच्या ३१ तारखेला किंवा तत्पूर्वी एक विशेष बैठक आयोजित करील आणि त्यात मंडळाचा अध्यक्ष, मंडळाच्या उत्पन्नाचे व खर्चाचे पुढील वित्तीय वर्षाचे अंदाजपत्रक, शासन विनिर्दिष्ट करील असा नमुन्यात सादर करील.

(२) अशा अंदाजपत्रकाची एक प्रत, मंडळाच्या प्रत्येक सदस्याला, पोट-कलम (१) मध्ये उल्लेखिलेल्या विशेष बैठकीच्या नियत तारखेपूर्वी किमान पूर्ण दहा दिवस अगोदर मिळेल अशा रीतीने टपालाने किंवा अन्य प्रकारे पाठविण्यात येईल.

(३) मंडळ, अशा बैठकीत त्या अंदाजपत्रकावर विचारविनिमय करील आणि त्याच काही फेरफारांसह किंवा फेरफाराविना तात्पुरती मान्यता देईल.

(४) मंडळ, फेब्रुवारी महिन्याच्या दहा तारखेला किंवा तत्पूर्वी, त्याने तात्पुरती मान्यता दिलेल्या असा अंदाजपत्रकाची एक प्रत शासनाकडे पाठवण्याची व्यवस्था करील.

(५) शासन त्या अंदाजपत्रकाला मंजूरी देईल किंवा त्यावर शेरॉ लिहून ते परत पाठवील आणि त्यास आवश्यक वाटेल अशी आणखी माहिती मागवील.

(६) पोट-कलम (५) अनुसार अंदाजपत्रक परत पाठविण्यात आल्यास मंडळ त्याबरील त्याच्या त्या संदर्भात अंदाजपत्रकावर पुनर्विचार करील आणि शासन मागवील अशी जादा

माहिती पुरवील आणि आवश्यकता वाटल्यास त्या अंदाजपत्रकात फेरफार किंवा बदल करील व ते शासनाकडे पुन्हा सादर करील.

(७) शासन, त्या अंदाजपत्रकाचा फेरफारांसह किंवा फेरफाराविना मंजूरी देईल.

(८) जेव्हा अशा अंदाजपत्रकाला शासनाकडून, ते ज्या वित्तीय वर्षाचे असेल त्याच्या प्रारंभापूर्वी मंजूरी मिळालेली नसेल तेव्हा, शासन, त्या मंडळाला राज्य शासनाकडून अंदाजपत्रकाची मान्यता कळवण्यात येईपर्यंतच्या काळात, शासनाच्या मते आवश्यक असेल असा खर्च करण्यासाठी मंडळाला प्राधिकृत करील.

८५. पुरवणी अंदाजपत्रक तयार करणे.—शासनाने, ज्या वर्षाकरिता अंदाजपत्रकाला मंजूरी दिली असेल त्या वर्षभराच्या काळात मंडळ अशा वर्षातील उर्वरित काळाकरिता एक किंवा अनेक पुरवणी अंदाजपत्रके तयार करण्याची व्यवस्था करील आणि कलम ८४ च्या तरतुदी, शक्य असतील तेथवर, अशा अंदाजपत्रकाला, जणू काही ते मूळ वार्षिक अंदाजपत्रक असल्याप्रमाणे लागू होतील.

८६. अंदाजपत्रकातील रकमांचे पुनर्विनियोजन.—शासन, या संदर्भात देईल अशा कोणत्याही निदेशांना अधीन राहून, त्यावेळी अंमलात असलेल्या, शासनाने मान्यता दिलेल्या अंदाजपत्रकास जिवा खर्च प्राधिकृत केलेला आहे आणि जी अशा प्रकारे खर्च करण्यात आलेली नाही अशी कोणतीही रक्कम किंवा तिचा भाग याचे, उक्त अंदाजपत्रकात प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही अन्य खर्चातील, कोणतीही जादा रक्कम भागवण्यासाठी मंडळाला कोणत्याही वेळी पुनर्विनियोजन करता येईल.

८७. आणीबाणीच्या परिस्थितीचा अपवाद वगळता अंदाजपत्रकावर हुकुम खर्च करणे.—(१) कलम ८६ च्या तरतुदींना अधीन राहून, शासन त्या संदर्भात निश्चित करील अशा रकमेपेक्षा अधिक होणारी कोणतीही रक्कम, आणीबाणीची परिस्थिती वगळता एरव्ही ती रक्कम राज्य शासनाकडून अंतिम मंजूरी देण्यात आलेल्या व त्यावेळी अंमलात असलेल्या मंडळाच्या कोणत्याही अंदाजपत्रकात समाविष्ट केलेली असल्याशिवाय मंडळाकडून किंवा मंडळाच्यावतीने खर्च केली जाणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये त्या संदर्भात निश्चित करण्यात येईल अशा मर्यादेपेक्षा अधिक होणारी रक्कम मंडळाकडून आणीबाणीच्या परिस्थितीमुळे अशाप्रकारे खर्च करण्यात आली तर, मुख्य कार्यकारी अधिकारी शासनाला ती परिस्थिती ताबडतोब कळवील आणि त्याबरोबरच, असा जादा खर्च भागवण्यासाठी मंडळाने कोणता मार्ग योजलेला आहे त्याचे स्पष्टीकरणही देईल.

८८. लेखे व लेखापरीक्षा.—(१) मंडळ योग्य लेखे व इतर संबंधित अभिलेख ठेवील व शासन मान्यता देईल अशा नमुन्यात लेखांचे वार्षिक विवरणपत्र व ताळेबंदही तयार करील.

(२) मंडळाच्या लेखांची दरवर्षी एकदा लेखापरीक्षा केली जाईल आणि शासनाने आवश्यक केल्यास भारताचे नियंत्रक व महालेखापाल यांच्याशी सल्लामसलत करून शासनाने नियुक्त केलेल्या लेखापरीक्षकाकडून (यात यापुढे ज्याचा उल्लेख “लेखापरीक्षक” असा करण्यात आला आहे) अशा लेखांचे संकलन करतेवेळीच ही लेखापरीक्षा केली जाईल आणि अशा लेखा परीक्षेकाला अशा लेखापरीक्षेसंबंधात मंडळाकडून देय असणारी कोणतीही रक्कम मंडळाच्या सर्वसाधारण निधी लेखात खर्च खाती टाकण्यात येईल.

(३) या लेखापरीक्षेकाला मंडळाच्या लेखापरीक्षेसंदर्भात, जसे भारताचे नियंत्रक व महालेखापरीक्षक यांना शासकीय लेखांच्या लेखापरीक्षेसंबंधात हक्क, विशेषाधिकार व प्राधिकार असतात तसेच हक्क, विशेषाधिकार व प्राधिकार असतील आणि विशेषकरून मंडळाची लेखापुस्तके संबंधित प्रमाणके व इतर दस्तऐवज सादर करण्याची मागणी करण्याचा हक्क असेल.

८९. लेखापरीक्षा अहवाल प्रसिद्ध करणे.—(१) मंडळाच्या लेखांची लेखापरीक्षा आणि तपासणी संपल्यानंतर चौदा दिवसांच्या आत, लेखापरीक्षक लेखापरीक्षांच्या अहवालाच्या प्रती शासनाला व मंडळाला पाठवील.

(२) शासन, प्रत्येक लेखापरीक्षा अहवाल, तो शासनाला मिळाल्यानंतर शक्य तेवढ्या लवकर राज्य विधान मंडळासमोर किमान तीस दिवसांच्या मुदतीकरिता मांडण्याची व्यवस्था करील.

९०. लेखापरीक्षा अहवालात दाखवून दिलेले दोष व नियमबाह्य बाबी मंडळाने दुरुस्त करणे.—लेखापरीक्षक, लेखापरीक्षा अहवालामध्ये मंडळाच्या उत्पन्न व खर्चाबाबत निदर्शनास आणून देईल असे दोष व नियमबाह्य गोष्टी यांवर मंडळ तात्काळ विचार करील, आणि त्यावर मंडळास योग्य वाटेल अशी कार्यवाही करील आणि केलेल्या अशा कार्यवाहीचा अहवाल शासनाकडे पाठवील.

९१. मंडळ व लेखा परीक्षक यांच्यातील मतभेदांबाबत शासनाने निर्णय देणे.—लेखापरीक्षा अहवालात अंतर्भूत असलेल्या एखाद्या मुद्याबाबत मंडळ व लेखापरीक्षक यांच्यात मतभेद असल्यास, आणि लेखापरीक्षकाने अशा मुद्याबाबत काही शिफारशी केल्या असल्यास व त्या स्वीकारणे व अंमलात आणणे मंडळाला शक्य नसल्यास, ती बाब त्वरित शासनाकडे विचारार्थ पाठविण्यात येईल आणि शासन त्यावर अंतिम आदेश काढील व अशा आदेशांची अंमलबजावणी करणे मंडळावर बंधनकारक असेल.

प्रकरण नऊ

राज्य शासनाचे पर्यवेक्षण व नियंत्रण

९२. प्रशासनिक अहवाल.—(१) दरवर्षी एप्रिलच्या एक तारखेनंतर शक्य तितक्या लवकर आणि शासन या संबंधात निश्चित करील अशा तारखेच्या आत मंडळ, ३१ मार्च रोजी संपलेल्या आधीच्या वर्षातील बंदरांच्या प्रशासनाचा तपशीलवार अहवाल, राज्य शासन निदेश देईल अशा नमुन्यात, शासनाकडे सादर करील.

(२) शासन, प्रत्येक वार्षिक अहवाल, तो शासनाला मिळाल्यानंतर शक्य होईल तितक्या लवकर मिळाल्यापासून कमीत कमी तीस दिवसांच्या मुदतीसाठी राज्य विधानमंडळापुढे ठेवण्याची व्यवस्था करील.

९३. उत्पन्न व खर्चाची विवरणपत्रे राज्य शासनाला सादर करणे.—(१) मंडळ दरवर्षी, अनेक वेळा किंवा शासनाने तसे करण्याचा निदेश दिल्यास आपल्या उत्पन्नाची व खर्चाची विवरणपत्रे ते शासन निदेश देईल अशा नमुन्यात व अशावेळी सादर करील.

(२) अशा सर्व विवरणपत्रांची प्रत जनतेला मंडळाच्या कार्यालयात, कार्यालयीन वेळेत, मंडळ वेळोवेळी ठरवील अशा प्रत्येक निरीक्षणाकरिता शुल्क भरल्यावर पाहण्यासाठी उपलब्ध होईल.

९४. मंडळ निष्प्रभावित करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.—(१) जर, कोणत्याही वेळा, शासनाचे असे मत झाले की,—

(अ) गंभीर आणीबाणीच्या परिस्थितीमुळे मंडळाला, या अध्यादेशाच्या किंवा कोणत्याही अन्य कायद्याच्या तरतुदीद्वारे किंवा अन्वये त्याच्यावर लादलेली कर्तव्ये पार पाडणे शक्य नाही, किंवा

(ब) मंडळाने, या अध्यादेशाच्या किंवा अन्य कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदीद्वारे किंवा अन्वये त्याच्यावर लादलेली कर्तव्ये पार पाडण्यात सतत कसूर केलेली आहे आणि त्या कसुरीमुळे, मंडळाची आर्थिक स्थिती किंवा बंदरांचे प्रशासन याची मोठी हानी झालेली आहे,

तर, शासन राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा, एकावेळी सहा महिन्यांहून अधिक नसेल इतक्या कालावधीकरिता, मंडळ निष्प्रभावित करील :

परंतु असे की, खंड (ब) मध्ये नमूद केलेल्या कारणांकरिता या पोट-कलमामध्ये अधिसूचना काढण्यापूर्वी शासन मंडळाला, ते निष्प्रभावित का करण्यात येऊ नये याची कारणे दाखविण्यासाठी वाजवी संधी देईल आणि मंडळाचे काही स्पष्टीकरण व आक्षेप असल्यास, त्यांचा विचार करील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये मंडळाला निष्प्रभावित करणारी अधिसूचना प्रसिद्ध करण्यात आल्यावर,—

(अ) मंडळाचे सर्व सदस्य, निष्प्रभावनाच्या तारखेपासून त्या मंडळाचे सदस्य म्हणून घराण केलेली आपली पदे रिक्त करतील ;

(ब) या अधिनियमाच्या किंवा अन्य कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदींद्वारे किंवा अन्यवे मंडळाकडून किंवा मंडळाच्या वतीने वापरण्यात येणारे सर्व अधिकार आणि पार पाडली जाणारी सर्व कर्तव्ये ही, पोट-कलम (३), खंड (ब) किंवा खंड (क) अन्वये मंडळाची पुनर्रचना करण्यात येईपर्यंत शासन निदेश देईल अशा व्यक्तीकडून किंवा व्यक्तींकडून वापरले जातील किंवा पार पाडली जातील ;

(क) मंडळाकडे निहित असलेली सर्व मालमत्ता, पोट-कलम (३), खंड (ब) किंवा खंड (क) अन्वये मंडळाची पुनर्रचना होईपर्यंत शासनाकडे निहित असेल.

(३) पोट-कलम (१) अन्वये काढलेल्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट केलेल्या निष्प्रभावनाचा कालावधी समाप्त झाल्यावर राज्य शासन,—

(अ) निष्प्रभावनाचा कालावधी त्यास आवश्यक वाढेल इतक्या जाणची मुदतीकरिता परंतु, सहा महिन्यांपेक्षा अधिक होणार नाही इतक्या मुदतीकरिता वाढवू शकेल, किंवा

(ब) नवीन नेमणुकीद्वारे मंडळाची पुनर्रचना करू शकेल आणि अशा बाबतीत, पोट-कलम (२), खंड (अ) अन्वये आपले पत्र रिक्त केलेली कोणतीही व्यक्ती नेमणुकीसाठी अर्ज मागण्यात येणार नाही, किंवा

(क) मंडळाची, त्यास आवश्यक वाढेल इतक्या कालावधीकरिता, नेमणुकीद्वारे पुनर्रचना करू शकेल आणि अशा बाबतीत पोट-कलम (२) खंड (अ) अन्वये आपली पत्र रिक्त केलेल्या व्यक्ती, या केवळ त्या मंडळ निष्प्रभावित झाल्याच्या वेळी त्या मंडळाच्या सदस्य होता या कारणावरून अशा नेमणुकीसाठी अर्ज मागण्यात येणार नाहीत :

परंतु असे की, शासन निष्प्रभावनाचा कालावधी समाप्त होण्यापूर्वी कोणत्याही वेळी,—मग तो पोट-कलम (१) अन्वये विनिर्दिष्ट केलेला मुळचा कालावधी असो किंवा तो पोट-कलमान्वये वाढीव कालावधी असो—या पोट-कलमाच्या खंड (ब) किंवा खंड (क) अन्वये काढून काढू शकेल.

(४) शासन, पोट-कलम (१) अन्वये काढलेली अधिसूचना व या कलमान्वये केलेली कार्यवाही आणि अशी कार्यवाही करण्यास भाग पाडणारी परिस्थिती पोषा संपूर्ण अंदाज शक्य होईल तेवढ्या लवकर राज्य विभाग मंडळासमोर मांडण्याची व्यवस्था करील.

९५. मंडळाला निदेश देण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.—(१) या प्रकरणाच्या पूर्ववर्ती तरतुदींना बाधा न येता, मंडळ, या अध्यादेशाखालील आपली कामे पार पाडताना, शासन वेळोवेळी त्याला लेखी देईल अशा धोरणात्मक निदेशाद्वारे बांधील राहील :

परंतु असे की, या पोट-कलमान्वये कोणत्याही निदेश दिला जाण्यापूर्वी, मंडळाला आपले मत व्यक्त करण्याची संधी दिली जाईल.

(२) एखाद्या प्रश्न धोरणासंबंधीचा आहे किंवा नाही याबाबतचा शासनाचा निर्णय अंतिम असेल.

प्रकरण दुहा

शास्ती

९६. या अध्यादेशाखाली नियुक्त करण्यात आलेल्या व्यक्ती विशिष्ट प्रयोजनास लोकसेवक असणे.— १८६०
या अध्यादेशान्वये मंडळाकडून नियुक्त करण्यात आलेली प्रत्येक व्यक्ती, भारतीय वंश संहितेची ४५.
कलमे १६१ ते १७१ (दोन्ही धर्मां), १८४, १८५ आणि ४०९-यांच्या प्रयोजनास आणि १९८८
लाञ्छलचपत प्रतिबंध अधिनियम, १९८८ च्या प्रयोजनास उक्त संहितेच्या कलम २१ च्या अर्थातर्गत ४९.
लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येईल.

९७. कलम २७, २८, २९ आणि ३० यांच्या उल्लंघनाबद्दल शास्ती.—जो कोणी कलम २७, २८ किंवा २९ अन्वये काढलेल्या कोणत्याही आदेशाच्या तरतुदींचे उल्लंघन करील किंवा कलम ३०

अन्वये लावण्यात आलेल्या कोणत्याही शर्तीचे अनुपालन करण्यात कसूर करील तो अपराधसिद्धि-
नंतर पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाच्या शिक्षेस आणि असे उल्लंघन किंवा अशी
कसूर करण्याचे चालू राहिल्यास असे उल्लंघन किंवा अशी कसूर ज्या कालावधीत चालू राहिली
त्या कालावधीच्या पहिल्या दिवसानंतरच्या प्रत्येक दिवसास पाचशे रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या,
आणखी दंडाच्या शिक्षेस पात्र ठरेल.

९८. परवानगी न घेता मालधक्का, बंदखक्का, इत्यादि, उच्चारण्याबद्दल शास्ती.— जी कोणतीही
व्यक्ती कलम ३५ च्या तरतुदींचे उल्लंघन करील ती व्यक्ती अपराधसिद्धिनंतर पहिल्या उल्लंघनाबद्दल
पाच हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाची आणि ज्या कालावधीत उल्लंघन करण्याचे चालू
राहिले असेल त्या कालावधीच्या पहिल्या दिवसानंतरच्या प्रत्येक दिवसास पाचशे रुपयांपर्यंत असू
शकेल एवढ्या आणखी दंडाच्या शिक्षेस पात्र ठरेल.

९९. पट्टी, इत्यादि, नुकविल्याबद्दल शास्ती.—जी कोणतीही व्यक्ती, कोणत्याही मालाच्या किंवा
कोणताही माल वाहून नेणाऱ्या जहाजाच्या संबंधात कायदाने मंडळास देय असलेल्या पट्टीच्या रकमेचे
प्रदान नुकविल्याच्या हेतूने,—

(अ) मंडळाच्या कोणत्याही कर्मचाऱ्याला अशी पट्टी ठरविण्यासाठी देण्यात येणाऱ्या कोणत्याही
वस्तूऐवजात अशा मालाचे वजन, परिमाण, किंमत किंवा अशा मालावाहतवा तपशील किंवा
जहाजातील टनभार कमी असल्याचे दर्शविल किंवा त्याबद्दल चुकीची माहिती देईल, किंवा ;

(ब) असा माल किंवा असे जहाज तेवून हलवील किंवा तेवून हलविण्याचा प्रयत्न करील
किंवा तसे करण्यास अप्रेरणा देईल ;

ती व्यक्ती अपराधसिद्धिनंतर पाचशे रुपयांच्या किमान मर्यादित अशीनतेने अशा देय पट्टीच्या
रकमेच्या दुप्पट असू शकेल इतक्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.

१००. मंडळाच्या मालमत्तेच्या नुकसानी मूल्याची वसुली.—कोणत्याही जहाजाचे मार्गदर्शन व
समावेशन करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीच्या किंवा अशा जहाजावर नियुक्त केलेल्या कोणत्याही नाविकाच्या
किंवा कोणत्याही व्यक्तीच्या हुमगयीमुळे जर कोणतीही गोदी, मालधक्का, बंदखक्का, खुटवाडा,
स्टेज, लहान धक्का, पुलधक्का किंवा मंडळाच्या ताब्यात असलेले कोणतेही बांधकाम किंवा मंडळाच्या
मालकीची कोणतीही जंगम मालमत्ता यांना कोणतेही नुकसान पोचले असेल तर मंडळाने अर्ब
केल्यानंतर अशा नुकसानीबद्दलची रक्कम वसुलीच्या खर्चासह दंडाधिकाऱ्याच्या अधिपतानुसार
सक्तीने आणि होड्या, शिडाच्या काठ्या, सुटे भाग, दोऱ्या, केबल्स, नांयर किंवा अशा जहाजाच्या
मालकीच्या वस्तू यांची विक्री करून बसूल करण्यात येईल :

परंतु असे की, जहाजाच्या अधिपतीवर दंडाधिकाऱ्यापुढे हजार राहण्याबद्दल रीतसर समस्त बजावण्यात
येईपर्यंत आणि जर तो हजार रद्दात असेल तर त्याची सुनावणी होईपर्यंत कोणताही दंडाधिकारी असे
अधिपत्र काढणार नाही ; परंतु आणखी असे की, त्यावेळी ते जहाज मंडळाच्या रीतसर प्राधिकृत केलेल्या
कर्मचाऱ्याच्या आदेशाखाली असेल आणि अशा कर्मचाऱ्याच्या आदेशामुळे, कृतिमुळे किंवा त्याच्या-
कडून अयोग्य प्रकारे एखादी त्रुटी करण्याचे राहून गेल्यामुळे जर नुकसान झाले असेल तर असे
कोणतेही अधिपत्र काढले जाणार नाही.

१०१. इतर अपराध.—जी कोणतीही व्यक्ती, ज्यांचे उल्लंघन करण्याबद्दल स्पष्टपणे कोणतीही तरतूब
त्यांमध्ये करण्यात आलेली नसेल अशा या अध्यादेशाच्या कोणत्याही तरतुदींचे किंवा त्याखाली करण्या-
आलेल्या कोणत्याही नियमाचे, विनियमाचे किंवा काढण्यात आलेल्या आदेशाचे उल्लंघन करील ती
अपराधसिद्धिनंतर एक हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.

१०२. अपराधांची दखल.—महानगर दंडाधिकारी किंवा न्याय दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग यांच्या दर्जा-
पेक्षा कमी दर्जा असलेले कोणतेही न्यायालय या अध्यादेशाखाली किंवा त्याखाली करण्यात आलेल्या
कोणत्याही नियम किंवा विनियमांखाली शिक्षापत्र असलेल्या कोणत्याही अपराधाची न्याय चौकशी
करणार नाही.

१०३. कंपन्यांचे अपराध.—(१) या अध्यादेशाखालील अपराध करणारी व्यक्ती जर एखादी कंपनी असेल तर, अपराध ज्यावेळी घडला त्यावेळी कंपनीचा प्रभार असणारी आणि कंपनीचे कामकाज चालवण्यास जबाबदार असलेली प्रत्येक व्यक्ती आणि ती कंपनी, अवराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानण्यात येईल आणि तदनुसार तिच्यावर कार्यवाही केली जाण्यास आणि शिक्षा केली जाण्यास पात्र असेल :

परंतु असे कां, अशा व्यक्तीने जर असे सिद्ध केले कां, तिला पाहीत नसताना असा अपराध घडला आहे किंवा असा अपराध घडून ये झुणून तिने सर्वप्रकारे योग्य ती खबरदारी घेतली होती तर ती या पोट-कलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे वा अध्यादेशात तरतूद करण्यात आलेल्या शिक्षेत पात्र असणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, कंपाबाबतीत अपराध कंपनीकडून केला गेला असेल आणि असे सिद्ध झाले, कंपनीच्या संचालक, व्यवस्थापक, सचिव, अन्य अधिकारी यांच्या संमतीने किंवा त्याने कानाडोळा करण्याने किंवा त्याने हुरगय केल्यामुळे असा अपराध घडला असेल्याचे सिद्ध झाले असेल त्याबाबतीत, कंपनी त्या अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे समजण्यात येईल आणि तदनुसार ती तिच्याविरुद्ध कार्यवाही व शिक्षा केली जाण्यास पात्र असेल.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थः—

(अ) “कंपनी” याचा अर्थ निगम निकाय असा असून त्यास व्यवसाय संस्था किंवा इतर व्यक्ती संस्थेचा समावेश होतो ;

(ब) “संचालक” याचा व्यवसाय संस्थेच्या संबंधातील अर्थ, व्यवसाय संस्थेचा भागीदार असा आहे.

प्रकरण अकरा

संकीर्ण

१०४. स्थानिक सल्लागार समिती.—(१) शासन, ते वेळोवेळी निश्चित करील त्याप्रमाणे, अशा बंदरासाठी प्रत्येक प्रकारणी, त्यास जोडले जाईल एखाद्या व्यक्तीचा समावेश असलेली व विहित करण्यात येतील अशा अटी व शर्तीवर एक स्थानिक सल्लागार समिती स्थापन करील.

(२) मंडळ, त्यास योग्य वाटल्यास मंडळामुळे येणाऱ्या कोणत्याही कामकाजाच्या संघर्षात आणि शासन सार्वसाधारण किंवा विशेष अधिकाऱ्याने यासंबंधात विनिश्चित करील अशा कामकाजाच्या संघर्षात देखील किंवा विनियमानुसार चर्चा करणे आवश्यक असेल तेव्हा संबंधित स्थानिक सल्लागार समितीची अशी चर्चा करील.

(३) भारतीय बंदर अधिनियमानुषंगे नियुक्त केलेला प्रादेशिक बंदर अधिकारी स्थानिक सल्लागार समितीचा सदस्य असेल.

(४) स्थानिक सल्लागार समितीच्या नियमाद्वारे विहित करण्यात येईल अशा कालांतराने आणि मंडळाचा अध्यक्ष फर्मावील अशा अन्य प्रसंगी तातडीचे कामकाज करण्यासाठी बैठकी घेतील.

(५) स्थानिक सल्लागार समितीच्या बैठकीच्या गणपूर्तीसाठी आवश्यक असलेली सदस्य संख्या शासन समिती स्थापन करताना विनिश्चित करील, त्याप्रमाणे असेल.

१०५. या अध्यादेशाखाली करण्यात आलेल्या गोष्टींच्या संबंधातील कार्यवाहीची मुदत मर्यादा.—मंडळ, किंवा मंडळाचा कोणताही सदस्य किंवा कर्मचारी माना, त्याच्यावर कार्यवाही केली जाण्यासंबंधीची कारणे नमूद करणारी लेखी नोटीस दिल्यानंतर एक महिन्याचा किंवा कार्यवाही केली जाण्यासंबंधीचे कारणे जेव्हा घडले त्यानंतर सहा महिन्यांचा कालावधी संपेपर्यंत मंडळ किंवा मंडळाचा कोणताही सदस्य किंवा कर्मचारी यांच्याविरुद्ध या अध्यादेशाखाली करण्यात आलेल्या किंवा करण्यात आले असल्याचे अभिप्रेत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीबद्दल मंडळ किंवा मंडळाचा सदस्य किंवा कोणताही कर्मचारी यांच्याविरुद्ध कोणताही दावा किंवा कार्यवाही सुरू केली जाणार नाही.

१०६. सद्भावनेने केलेल्या कोणत्याही कुतूना संरक्षण.—हा अध्यादेश किंवा त्याखाली करण्यात आलेला कोणताही नियम किंवा विनियम याखाली सद्भावनेने करण्यात आलेल्या किंवा करण्याचा उद्देश असलेल्या कोणत्याही गोष्टींच्या संबंधात किंवा मंडळाच्या मालकीचा असलेला किंवा त्याच्या नियंत्रणाखाली असलेला कोणताही खुंटवडा, पोलादी दोरखंड किंवा अन्य वस्तु यांच्यामधिल दोषा-मुळे झालेल्या कोणत्याही जहाजाच्या नुकसानाच्या संबंधात मंडळ किंवा मंडळाचा कोणताही सदस्य अथवा कर्मचारी यांच्याविरुद्ध कोणताही दावा किंवा अन्य कार्यवाही दाखल केली जाणार नाही.

१०७. नियम करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.—(१) शासन, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, या अध्यादेशाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी नियम करू शकेल.

(२) विशेषकलन आणि पूर्वगामी अधिकारांच्या सर्वसाधारणतेस बाध न येऊ देता पुढीलप्रकी सर्व किंवा कोणत्याही बाबींसाठी असे नियम करण्यात येतील :—

(अ) मंडळाच्या किंवा त्याच्या समित्यांच्या बैठकींना उपस्थित राहण्यासाठी किंवा कलम १२ अन्वये मंडळाचे कोणतेही काम करण्यासाठी मंडळाच्या किंवा त्याच्या समित्यांच्या सदस्यांना देव असलेली फी आणि भत्ते;

(ब) कलम १७, पोट-कलम (१) खालील मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याच्या सेवेच्या अटी व शर्ती;

(क) कलम २४ खाली संविदा करण्याची पद्धती, नमुना व रीत;

(ड) कलम ३६ च्या पोट-कलम (३) अन्वये रास्त व बाजवी भरपाई निश्चित करण्यासाठी विचारात घ्यावयाचे घटक;

(ई) कलम १०४ च्या पोट-कलम (१) अन्वये स्थानिक सल्लागार समितीचा सदस्य म्हणून व्यक्तीची नेमणूक करण्यासंबंधातील अटी व शर्ती ; आणि

(फ) नियमान्वये विहित करावयाची किंवा करता येईल अशी अन्य कोणतीही बाब.

(३) या अधिनियमान्वये केलेले सर्व नियम पूर्वप्रसिद्धिच्या शर्तीच्या अधीन असतील :

परंतु, स्वचित कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल शासनाची खात्री पटली तर, या कलमा अन्वये करण्यात आलेल्या कोणत्याही नियमाची पूर्वप्रसिद्धी आवश्यक नाही असे मानता येईल.

(४) या अधिनियमान्वये केलेला प्रत्येक नियम तो करण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना, एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन अधिवेशनात, मिळून एकूण तीस दिवसांची होईल इतक्या मुदतीकरिता, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहासमोर ठेवण्यात येईल, आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रीतीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन समाप्त होण्यापूर्वी, त्यात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा तो नियम करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील, तर असा निर्णय राजपत्रात अधिसूचित करण्यात येईल आणि अशी अधिसूचना प्रसिद्ध करण्यात आल्याच्या ठारखेपासून, तो नियम केवळ अशा सुधारित स्वरूपातच अंमलात येईल किंवा यथास्थिती, अंमलात येणार नाही. तथापि, अशी कोणतीही सुधारणा किंवा विरूपन यामुळे त्या नियमान्वये त्यापूर्वी करण्यात आलेल्या किंवा वगळण्यात आलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिप्राप्तेस बाध येणार नाही.

१०८. विनियम करण्याचा अधिकार.—मंडळाला शासनाच्या पूर्वपरवानगीने, या अध्यादेशाची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी या अध्यादेशाशी आणि त्याखाली केलेल्या नियमांशी सुसंगत असे विनियम करता येतील आणि या अधिकाराच्या तरतुदीच्या सर्वसाधारणतेला हानी न पोचवता, अशा विनियमांत पुढील सर्व किंवा कोणत्याही बाबींसाठी तरतूद करता येईल :—

(१) मंडळ किंवा त्याच्या समित्या यांच्या बैठकीच्या वेळा व ठिकाण, अशा बैठकीचे कामकाज चालविताना अनुसरावयाची कार्यपद्धती आणि अशा बैठकीच्या गणपूर्तीसाठी आवश्यक असणारी सदस्य संख्या ;

(२) त्याच्या अधिकाऱ्यांची व कर्मचाऱ्यांची नेमणूक, बदली, निलंबन, त्यांना सेवेतून काढून टाकणे व बदलफर्क करणे ;

(३) अधिकाऱ्यांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या रजा, रजा भत्ते, निवृत्तिवेतने, उपदाने, अनुकंपा भत्ते आणि प्रवास भत्ते आणि त्यांच्या कल्याणासाठी भविष्यनिर्वाह निधी किंवा अन्य कोणताही निधी स्थापन करणे व तो ठेवणे ;

(४) कलम १९ च्या पोट-कलम (२) अन्वये कोणत्या मुदतीत व कोणत्या पद्धतीने अपिले दाखल करता येतील ती मुदत व पद्धत आणि अशा अपिलासंबंधात निर्णय देण्यासंबंधातील कार्य-पद्धती ;

(५) कलम २०, पोट-कलम (३), खंड (क) अन्वये मंडळाने कर्मचारी होणाऱ्या व्यक्तींच्या सेवेच्या अटी व शर्ती ;

(६) त्याच्या कर्मचाऱ्यांची नियुक्ती व सेवा शर्ती विनिश्चित करण्याच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक किंवा त्याला आनुवंशिक असणारी व त्या प्रयोजनार्थ आवश्यक असणारी अन्य कोणतीही बाब ;

(७) कलम ३२ च्या पोट-कलम (२) अन्वये खावयाच्या पावतीचा तमुना ;

(८) कलम ३३ च्या पोट-कलम (२) अन्वये ज्या मुदतीत नोटीस देता येईल ती मुदत ;

(९) कलम ३६ च्या पोट-कलम (३) अन्वये रास्त व वाजवी भरपाई देताना विचारात घ्यावयाचे घटक ;

(१०) मंडळाने या अध्यादेशान्वये नियुक्त केलेल्या व्यक्तींना करावयाचे मानवर्सन ;

(११) मंडळाने या अध्यादेशान्वये बांधलेले किंवा संपादित केलेले किंवा त्यांच्याकडे निहित असलेले गोदी घक्के, माल घक्के, बंदर घक्के, लहान घक्के, इमारती व इतर बांधकामे अथवा मंडळाने संपादित केलेली किंवा त्यांच्याकडे निहित असलेली कोणतीही जमीन किंवा किनाऱ्यालगतचा प्रवेश यांचा सुरक्षित, कार्यक्षम व सोयीस्कर वापर, व्यवस्थापन व नियंत्रण ;

(१२) मंडळ किंवा मंडळाने नियुक्त केलेल्या व्यक्ती यांनीच केवळ करावयाची कामे म्हणजे मंडळाच्या आवाऱात आणलेल्या मालाची स्वीकृती, हमाली, साठवण व तो हलविणे आणि माल उतर-विण्यात येण्यापूर्वीच हानी पोचलेल्या किंवा जमीन कवित हानी पोचलेल्या मालाचा प्रसार येण्या-साठी अनुसरावयाची कार्यपद्धती ;

(१३) बंदर, नदी किंवा नदीचे पात्र किंवा नदीचा किनारा व मंडळाची बांधकामे स्वच्छ ठेवणे आणि त्यात किंवा त्यावर पाण किंवा कचरा टाकण्यास प्रतिबंध करणे ;

(१४) या अध्यादेशान्वये मंडळाकडून वसविण्यास मावयाची पट्टी प्रदान करण्याची पद्धत ;

(१५) जेथे जहाजांवरून माल किनाऱ्यावर आणण्यात येईल व जहाजांवरून पाठविण्यात येईल अशा मंडळाकडे निहित असलेल्या गोद्या, माल घक्के, बंदर घक्के, लहान घक्के, स्टेजिंग व पूल घक्के यांचे विनियमन करणे, ते बोधित करणे व त्यांची व्याख्या करणे ;

(१६) बंदरातील किंवा बंदराच्या पोषमागावरील सर्व जहाजांवर ज्या रीतीने व ज्या शर्तीखाली माल चढविण्यात किंवा उतरविण्यात येईल ती रीत व त्या शर्ती यांचे विनियमन करणे ;

(१७) दोन जहाजांच्या दरम्यान किंवा जहाजांवरून किनाऱ्याकडे किंवा किनाऱ्यावरून जहाजाकडे माल नेता-आणतानाच्या उतरणावळीचे विनियमन करणे ;

(१८) वेष्टित किंवा अन्य अनिष्ट व्यक्तींना व बेकायदा प्रवेश करणाऱ्या व्यक्तींना मंडळाच्या वास्तुमधून बाहेर मालवणे ;

(१९) बंदराच्या सुरक्षिततेची सुनिश्चिती करणे ;

(२०) सर्वसाधारणतः बंदराचे कार्यक्षम व सोयीस्कर प्रस्थापन करणे ;

(२१) मंडळाने काढलेल्या किंवा मंडळाकडून काढण्यात यावायच्या रोख्यांच्या संबंधातील दस्त-
ऐवजांवर सही करण्यास कोणत्याही व्यक्तीस प्राधिकृत करण्यात आले असल्यास, अशी व्यक्ती व
अशा दस्तऐवजांवर निर्गम मुद्रा उमटविण्याची व असे दस्तऐवज अनुप्रमाणित करण्याची पद्धती;

(२२) मंडळाच्या अशा रोख्यांसंबंधातील व्याज प्रदान करण्याची, त्याची नोंद ठेवण्याची व
त्याची पोच देण्याची रीत;

(२३) ज्या परिस्थितीत व ज्या रीतीने मंडळाच्या रोख्यांचे नूतनीकरण करण्यात येईल ती
परिस्थिती व ती रीत;

(२४) अशा रोख्यांवरील पुढील व्याजाची मागणी होण्यापूर्वी ज्या परिस्थितीत अशा रोख्यांचे
नूतनीकरण करणे आवश्यक असेल, ती परिस्थिती;

(२५) नूतनीकरण, रूपांतरण, एकत्रीकरण किंवा उप-विभाजन करण्यासाठी देण्यात आलेले असे
रोखे स्वीकारण्याचा नमुना;

(२६) रोख्यांच्या दुसऱ्या प्रतीसाठी अर्ज करणाऱ्या व्यक्तीने सादर करावयाचा पुरावा;

(२७) कलम ६१ च्या पोट-कलम (२) मध्ये उल्लेखिलेली अधिसूचना प्रसिद्ध करण्याचा नमुना
व रीत, आणि त्या कलमाच्या पोट-कलम (३) मध्ये उल्लेखिलेली सूची प्रसिद्ध करण्याची रीत;

(२८) पूर्णतः किंवा अंशतः हरवले असल्याचे, चोरीला गेले असल्याचे किंवा नष्ट झाले असल्याचे
कथित करण्यात आलेल्या मंडळाच्या ज्या रोख्यांसंबंधीच्या व्याजासाठी किंवा मंडळाच्या रोख्यांच्या
दुसऱ्या प्रतीसाठी अर्ज करणाऱ्या व्यक्तीने द्यावयाच्या क्षतिपूर्तीचे स्वरूप व रक्कम;

(२९) ज्यास अधीन राहून मंडळाच्या रोख्यांचे रूपांतर करता येईल, ते एकत्रित करता येतील
किंवा त्यांचे उप-विभाजन करता येईल, अशा शर्ती;

(३०) ज्या रकमासाठी रोख प्रमाणपत्र देण्यात येईल त्या रकमा;

(३१) रोख्यांची दुसरी प्रत, नूतनीकरण केलेले रोखे, रूपांतरण केलेले रोखे, एकत्रीकरण व उप-
विभाजन केलेले रोखे देण्याच्या संबंधातील सर्वसाधारणतः सर्व बाबी;

(३२) रोख्यांची दुसरी प्रत देण्यासाठी व मंडळाच्या रोख्यांचे नूतनीकरण, रूपांतरण, एकत्रीकरण
व उप-विभाजन करण्यासाठी द्यावयाची फी;

(३३) रोखा प्रमाणपत्र देण्यासंबंधात आकारण्यात यावयाची फी;

(३४) विनियमांद्वारे विहित करण्यात येणारी किंवा करता येणारी अन्य कोणतीही बाब.

१०९. विनियमांच्या संबंधातील तरतुबी.—(१) या अध्यादेशान्वये मंडळाकडून करण्यात आलेला
कोणताही विनियम मंडळाने तो राजपत्रात प्रसिद्ध केल्याखेरीज परिणामकारक असणार नाही.

(२) या अध्यादेशान्वये करण्यात आलेल्या कोणत्याही विनियमामध्ये, त्याचा भंग झाल्यास
अपराधसिद्धीनंतर दोनशे रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या रकमेच्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होऊ शकेल
व असा भंग करण्याचे चालू राहिल्यास, ज्या कालावधीमध्ये असा भंग करण्याचे चालू राहिल त्या
कालावधीतील, प्रत्येक दिवसाकरिता, पन्नास रुपयांपर्यंत असू शकेल एवढ्या द्रव्यदंडाची शिक्षा होऊ
शकेल अशी तरतूद असू शकेल.

११०. विनियम करण्याचा निदेश देण्याचा किंवा विनियम करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार.—

(१) लोकहिताच्या दृष्टीने, कोणतेही विनियम करणे किंवा त्यात सुधारणा करणे आवश्यक
आहे असे शासनास वाटल्यास, राज्य शासनास, लेखी आदेशाद्वारे कलम १०८ मध्ये विनिर्दिष्ट
करण्यात आलेल्या सर्व किंवा कोणत्याही अत्यावश्यक बाबींसाठी कोणतेही विनियम करण्याचा
किंवा राज्य शासन, याबाबतीत विनिर्दिष्ट करील अशा मुदतीच्या आत, कोणत्याही विनियमामध्ये
सुधारणा करण्याचा निदेश मंडळास देता येईल;

परंतु असे की, शासनास, त्याने विनिर्दिष्ट केलेल्या कालावधीमध्ये, त्यास आवश्यक वाटेल
एवढ्या एका किंवा अनेक कालावधींसाठी वाढ करता येईल.

(२) मंडळाने, पोट-कलम (१) मध्ये मुभा दिलेल्या मुदतीमध्ये अशा निदेशांचे अनुपालन करण्यात कसूर केल्यास किंवा त्यात हयग्य केल्यास शासनास एकतर निदेशामध्ये निर्दिष्ट केलेल्या नमुन्यात किंवा शासनास योग्य वाटेल अशा सुधारणा त्यामध्ये करून, यथास्थिति, विनियम करता येतील किंवा विनियमांमध्ये सुधारणा करता येतील :

परंतु असे की, अशा प्रकारे विनियम करण्यापूर्वी किंवा त्यामध्ये सुधारणा करण्यापूर्वी, शासन, मंडळाने सक्त मुदतीमध्ये घेतलेली कोणतीही हरकत किंवा केलेली कोणतीही चुकना यांचा विचार करील.

(३) पोट-कलम (२) अनुसार, कोणतेही विनियम करण्यात आले असतील किंवा त्यामध्ये सुधारणा करण्यात आल्या असतील त्याबाबतीत अशा प्रकारे करण्यात आलेले किंवा सुधारणा करण्यात आलेले विनियम, शासनाकडून, राजपत्रात प्रसिद्ध करण्यात येतील व त्यानंतर ते तत्सुधार अंमलात येतील.

१११. पहिले विनियम करण्याचा शासनाचा अधिकार.—या अध्यादेशामध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी, या अध्यादेशान्वयाचे पहिले विनियम शासनाकडून करण्यात येतील आणि ते राजपत्रात प्रसिद्ध झाल्यानंतर अंमलात येतील.

११२. विवक्षित विनियम इत्यादी चिकटविणे.—कलम १०८ च्या खंड (१०) ते (१२) मध्ये करण्यात आलेल्या विनियमांचा मजकूर व आकाराचा दर एकेच मंडळाने प्रकरण सहा हल्ली तयार केलेले शर्तीचे निवेदन, मंडळाकडून, मराठी व इंग्रजीमध्ये मालधक्के, गोळा, पूलधक्के येथे त्या प्रयोजनासाठी ठेवण्यात आलेल्या विशेष फळघाबर तसेच मंडळाच्या वास्तुमधील इतर सोयीस्कर ठिकाणी ठळकपणे चिकटविण्यात येतील.

११३. शुल्क गोळा करण्यासाठी मालधक्कांचा बापर करण्याच्या शासनाच्या व नगरपालिकांच्या अधिकारांची व्याप्ती व सीमाशुल्क अधिकाऱ्यांचा अधिकार.—अध्यादेशातील कोणत्याही वाट्टीमुळे पुढील गोष्टीस बाधा येणार नाही :—

(१) सीमाशुल्क वसूल करण्याचा राज्य शासनाचा अधिकार किंवा मंडळाच्या काळातील कोणतीही मोदी धक्का, मालधक्का, बंदरधक्का किंवा पूलधक्के व ठिकाणी नगर शुल्क (टाऊन ड्युटीज) वसूल करण्याचा कोणत्याही नगरपालिकेचा अधिकार, किंवा

(२) त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्यामध्ये सीमाशुल्क प्राधिकाऱ्याकडे निहित असलेला कोणताही अधिकार किंवा प्राधिकार.

११४. या अध्यादेशाच्या तरतुदी विमानांना लागू होणे.—याप्रकार असताना कोणत्याही बंदराचा बापर करणाऱ्या सर्व विमानांना या अध्यादेशाच्या तरतुदी, ज्या खेतीने अध्यादेशाचा अंतर्भाव होताना त्याच खेतीने लागू होतील.

११५. अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.—(१) या अध्यादेशाच्या कोणत्याही तरतुदी अंमलात आणताना कोणत्याही अडचणी उद्भवल्यास, राज्य शासनास अशी अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनासाठी त्यास आवश्यक किंवा दृष्ट वाटेल अशी व या तरतुदींची किंमत नसलेली अशी कोणतीही गोष्ट संपादनाद्वारे किंवा विशेष आदेशाद्वारे करता येईल :

परंतु असे की, अध्यादेशाच्या प्रारंभाच्या तारखेपासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर नंतर असा कोणताही आदेश काढण्यात येणार नाही.

११६. सन १९०८ चा अधिनियम क्रमांक १५ याचे कलम ५५ रद्द होणे.—भारतीय बंदर अधिनियम, १९०८ चा १९०८ हा महाराष्ट्र राज्याला लागू करताना, त्यामध्ये समाविष्ट करण्यात आलेले कलम ५ आहे १५. रद्द झाल्यात आल्याचे मानण्यात येईल.

१८८२ या ११७. निरसन व व्यावृत्ती.—हा अध्यादेश कोणत्याही लहान बंदराला लागू केल्यानंतर मुंबई मुंबई ७. लेडींग व व्हार्फेज फी अधिनियम, १८८२ हा त्या बंदराच्या संबंधात निरसित होईल :

परंतु असे की, पुढील गोष्टींवर अशा निरसनाचा परिणाम होणार नाही—

(अ) अशारीतीने निरसित केलेल्या अधिनियमाची पूर्वी झालेली अंमलबजावणी, किंवा त्याअन्वये योजितरीत्या केलेली किंवा चालवून घेतलेली कोणतीही गोष्ट ;

(ब) अशारीतीने निरसित केलेल्या अधिनियमान्वये संपादन केलेला, उपाजित केलेला व परकरलेला कोणताही हक्क, विशेषाधिकार, बंधन किंवा दायित्व ;

(क) अशारीतीने निरसित केलेल्या अधिनियमान्वयेच्या कोणत्याही अपराधाच्या संबंधात केलेली कोणतीही शास्ती, जप्ती किंवा शिक्षा ; किंवा

(ड) पूर्वोक्त असा कोणताही हक्क, विशेषाधिकार, बंधन, दायित्व, शास्ती, जप्ती किंवा शिक्षा यांच्या संदर्भातील कोणतेही अन्वेषण, कायदेशीर कार्यवाही किंवा उपाययोजना ; आणि णू काही हा अध्यादेश संमत करण्यात आलेला नव्हता अशा प्रकारे असे कोणतेही अन्वेषण, कायदेशीर कार्यवाही किंवा उपाययोजना सुरू करता येईल, चालू ठेवता येईल किंवा अंमलात आणता येईल आणि अशी कोणतीही शास्ती, जप्ती आणि शिक्षा लादता येईल :

परंतु आणखी असे की, पूर्ववर्ती परंतुकाच्या अधीन राहून, निरसित अधिनियमान्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कोणतीही कार्यवाही ही जेथवर या अध्यादेशाच्या तरतुदींशी विसंगत नसेल तेथवर ती या अध्यादेशाच्या तत्सम तरतुदींअन्वये करण्यात आलेली असल्याचे मानण्यात येईल आणि त्यानुसार, या अधिनियमान्वये करण्यात आलेल्या कोणत्याही कृतीद्वारे किंवा कार्यवाहीद्वारे निष्प्रभावित करण्यात येईपर्यंत ती अंमलात असल्याचे चालू राहील.

निवेदन

महाराष्ट्र राज्याला जवळजवळ ७२० किलोमीटर लांबीचा समुद्रकिनारा लाभलेला असून त्यावर ४८ लहान बंदरे आहेत. सध्या ही लहान बंदरे राज्य बंदरे संघटनेच्या नियंत्रणाखाली आहेत.

२. राज्याच्या औद्योगिक व आर्थिक विकासाला चालना देण्यासाठी राज्य शासनाने लहान बंदरांच्या विकासाला फार महत्त्व दिलेले आहे. वरील उद्दिष्टे साध्य करण्याच्या प्रयोजनासाठी, महाराष्ट्र शासनाने, शिखर संस्था म्हणून महाराष्ट्र सागरी मंडळाची स्थापना करण्याचे ठरवले असून त्याच्याकडे नियामक प्राधिकारांबरोबरच खाजगी क्षेत्रास सहभागी करून घेऊन लहान बंदरांचा विकास करण्याचीही जबाबदारी असणार आहे. म्हणून महाराष्ट्र राज्यातील लहान बंदरांकरिता महाराष्ट्र सागरी मंडळाची रचना करण्याची तरतूद करण्यासाठी व अशा बंदरांचे प्रशासन, नियंत्रण व व्यवस्थापन त्या मंडळाकडे निहित करण्यासाठी तसेच त्याच्याशी संबंधित बाबींचे काम पाहण्यासाठी, गुजरात सागरी मंडळे अधिनियम, १९८१ (१९८१ चा गुजरात अधिनियम ३०) याच्या अटीवर एक कायदा अधिनियमित करणे इष्ट आहे असे वाटते.

३. हे मंडळ तज्ञांसह शासकीय व अशासकीय सदस्यांना समावेश असलेले एक नियम निकाय असेल. लहान बंदरांच्या विकासाच्या प्रयोजनासाठी तसेच अशा लहान बंदरांचे प्रशासन, नियंत्रण व व्यवस्थापन यासाठी आवश्यक असलेले अर्थबल उभारण्यासाठी कर्जरोखे विक्रीस काढण्याचा अधिकार अध्यादेशाच्या तरतुदीअन्वये, मंडळाला देण्यात आला आहे. तसेच मंडळाला अध्यादेशाखालील त्याची कामे पार पाडण्याच्या संबंधात निदेश देण्याचा अधिकार राज्य शासनाने देण्यात आला आहे. तसेच अध्यादेशामध्ये अनुदाने, कर्ज व आगाऊ रकमा इत्यादी मार्गाने राज्य शासनाने कडून, मंडळाला, निधी मिळू शकेल अशीही तरतूद करण्यात आलेली आहे.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि पूर्वीकतः प्रयोजनासाठी त्यांनी त्वरित कार्यवाही करणे, जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल महाराष्ट्राच्या राज्यपालांची खात्री झाली आहे म्हणून हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,

प्री. सी. अलेक्झांडर,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

दिनांक ३ ऑक्टोबर १९९१.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

प्री. एम. ए. हुकीम,

शासनाचे सचिव.